

MINISTARSTVO KULTURE

**NACIONALNI PROGRAM RAZVOJA KINEMATOGRAFIJE
2018 – 2023.**

Cetinje, jun 2018.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. NORMATIVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR.....	3
3. KINEMATOGRFSKE DJELATNOSTI.....	6
3.1. Podrška proizvodnji kinematografskih djela	6
3.2. Proizvodni kapaciteti.....	8
3.3. Distribucija.....	9
3.4. Prikazivačka djelatnost.....	9
4. KOMPLEMETNARNE DJELATNOSTI.....	13
4.1. Festivali.....	13
4.2. Rodna ravnopravnost.....	15
4.3. Filmska edukacija / pismenost.....	15
4.4. Saradnja sa strukovnim udruženjima.....	16
5. SUZBIJANJE NELEGALNOG PREUZIMANJA I KORIŠĆENJA KINEMATOGRFSKIH DJELA.....	17
6. MEĐUNARODNA SARADNJA I PROMOCIJA.....	18
6.1. Članstvo u međunarodnim organizacijama.....	18
7. FINANSIRANJE NACIONALNOG PROGRAMA.....	20
7.1. Finansiranje kinematografije iz državnog budžeta.....	20
7.2. Namjenski izvori finansiranja kinematografije.....	21
7.3. Podsticajne mjere za snimanje u Crnoj Gori.....	22
8. OCJENA STANJA SA PREDLOGOM MJERA.....	23
9. RAZVOJNI CILJEVI I PRIORITETI.....	25
10. FINANSIRANJE NACIONALNOG PROGRAMA.....	28

1. UVOD

Strateško planiranje u kulturi osnov je njenog promišljenog, dugoročnog i utemeljenog razvoja. Ustanovljeno je Zakonom o kulturi, a pored Nacionalnog programa razvoja kulture, kao opšteg strateškog dokumenta, predviđena je mogućnost donošenja takvih razvojnih akata i za pojedine oblasti kulture.

Kinematografija predstavlja kompleksnu oblast kulture od javnog interesa, koja na različite načine sublimira sve stvaralačke i kreativne potencijale jedne zajednice. Po definiciji, ona obuhvata proizvodnju, promet, distribuciju, javno prikazivanje, prikupljanje, zaštitu i očuvanje kinematografskih djela, te razvoj komplementarnih i drugih, srodnih djelatnosti.

Raznovrsnost navedenih djelatnosti ukazuje na svu složenost kinematografije, čiji prosperitet zavisi od mnogo činilaca, poput: normativnog uređenja, edukativnog i institucionalnog razvoja, nivoa tehničko-tehnološke osnove, uslova za zaštitu i čuvanje kinematografskih djela i građe, intersektorske saradnje i sl. Shodno tome, pored profesionalaca edukovanih za filmsku produkciju, režiju, glumu, dramaturgiju, i niz drugih sektora obrazovnog sistema na ravnopravnoj osnovi daju doprinos razvoju kinematografije: likovna umjetnost, književnost, muzičko-scenske djelatnosti. Istovremeno, značajnu ulogu u uspostavljanju jednog cjelovitog kinematografskog modela imaju i mnogi drugi nacionalni kapaciteti, kao što su: razvoj turističkih potencijala, stimulativne poreske i finansijske mjere, očuvanje prirodnih ljepota, geografski i klimatski uslovi, stepen razvoja uslužnih djelatnosti. Takav kontekst čini da ova oblast kulture pored umjetničkog, posjeduje i komercijalnu prepoznatljivost i tretman važnog razvojnog resursa svake države.

Na osnovu navedenog, kinematografija predstavlja onu oblast kulture koja nas obavezuje na strateško promišljanje njenog razvoja, u cilju uspostavljanje dinamičnog, kontinuiranog i sveobuhvatnog progressa. To se može postići samo donošenjem Nacionalnog programa razvoja kinematografije, kojim će biti definisani prioriteti njenog razvoja, mjere i aktivnosti koje će se sprovesti u zacrtanom periodu, kao i realizatori definisanih obaveza, uz utvrđene izvore finansiranja.

Nacionalni program razvoja kinematografije 2018-2023 (u daljem tekstu: Nacionalni program) je strateški dokument, koji, polazeći od aktuelnog stanja u ovoj oblasti, projektuje ciljeve i prioritete njenog razvoja u srednjoročnom, petogodišnjem periodu.

Pored toga, donošenje Nacionalnog programa proizilazi i iz Programa rada Vlade za 2018. godinu.

2. NORMATIVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

U oblasti kinematografije su u prethodnih nekoliko godina sprovedene aktivnosti koje su bitno uticale na njen razvoj, tako da danas možemo govoriti o jednom utemeljenom upravljanju sektorom i uspostavljanju standarda primjerenih regionalnoj i evropskoj kinematografiji i audiovizuelnoj djelatnosti.

Takvom stanju doprinijelo je donošenje novog **Zakona o kinematografiji** 2015. godine („Sl. list CG“, broj 42/15) i osnivanje **Javne ustanove Filmski centar Crne Gore** (Odluka o osnivanju "Sl. list CG", br. 06/17 od 27.01.2017. godine), institucije zadužene za razvoj savremenog filmskog stvaralaštva.

Ukratko, aktuelno stanje crnogorske kinematografije karakteriše: inoviran normativni okvir, uspostavljanje modela institucionalnog upravljanja sektorom, definisani izvori namjenskih prihoda za finansiranje kinematografije, djelimično unaprijeđeni proizvodni kapaciteti, uspostavljeni modeli regionalne i međunarodne saradnje na različitim nivoima,

stvaranje uslova za podršku kreativnom kadru, uvođenje podsticajnih mjera, podrška razvoja komplementarnih djelatnosti itd.

Na osnovu navedenog se može reći da su bitni razvojni ciljevi ostvareni, ali je još mnogo izazova pred ovim sektorom, posebno ako se imaju u vidu znatne subjektivne i objektivne okolnosti i prepreke, na koje će biti ukazano ovim dokumentom.

Zakon o kinematografiji donijet je u atmosferi podrške od strane donosilaca odluka, filmske zajednice, ali i međunarodnih adresa. Pored razvojnog koncepta, njime su utvrđene i određene obaveze koje su od suštinskog značaja za unapređenje kinematografije. To se prije svega odnosi na: regulisanje kinematografskih oblasti, utemeljenje institucionalnog okvira, uvođenje novih modela finansiranja (Filmski fond), uspostavljanje sistema podsticajnih mjera za proizvodnju kinematografskih djela na teritoriji Crne Gore u skladu sa najboljim primjerima iz regiona i Evrope.

Na taj način normirane su sve pretpostavke za konzistentno vođenje politike razvoja u oblasti kinematografije.

Pored Zakona o kinematografiji, u ovoj oblasti implementiraju se propisi iz Zakona o kulturi, Zakona o autorskom i srodnim pravima, kao i druga domaća legislativa. Od posebnog značaja za razvoj kinematografije i njenu integraciju u međunarodne tokove, predstavlja primjena i kompatibilnost normativnog sistema sa evropskom pravnom tekovinom, što je jedna od permanentnih obaveza Ministarstva kulture i sektora u cjelini.

U institucionalnom smislu, uz Crnogorsku kinoteku, koja djeluje već 18 godina, osnivanjem Filmskog centra Crne Gore i naša država je, poput svih zemalja regiona i Evrope, počela sa primjenom sistematskog razvoja kinematografije.

Filmski centar Crne Gore je javna ustanova kulture koja je počela sa radom u aprilu 2017. godine. Na osnovu propisanih obaveza, a u cilju unapređenja i razvoja kinematografije, njene djelatnosti su: objezbjeđivanje uslova za filmsku produkciju i koprodukciju saradnju; stvaranje uslova za promociju, prezentaciju i integraciju savremenog filmskog stvaralaštva u regionalne i međunarodne tokove; stvaranje povoljnih uslova za povećanje broja i obima inostranih snimanja u Crnoj Gori; iniciranje propisa i stvaranje uslova za stimulatívni poslovni ambijent i razvoj kinematografije; učešće u programima Evropske unije i Savjeta Evrope, kao i realizacija aktivnosti koje proizilaze iz članstva u evropskim i svjetskim asocijacijama; stvaranje uslova za prikupljanje namjenskih sredstava za finansiranje kinematografije; suzbijanje nelegalnog prometa i upotrebe kinematografskih djela; unapređenje mjera i aktivnosti zaštite djece i omladine, ravnopravnosti polova i poštovanja različitosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica; realizacija aktivnosti za unapređenje komplementarnih djelatnosti; formiranje i vođenje baze statističkih podataka za oblast kinematografije i obavljanje drugih poslova koji proizilaze iz utvrđenog javnog interesa u kinematografiji, u skladu sa zakonom i aktom o osnivanju Filmskog centra.

Filmski centar Crne Gore predstavlja instituciju sa jasno definisanim ciljevima i zadacima, koje u optimalnim uslovima treba da realizuju najviše osam izvršilaca, koliko je utvrđeno usvojenim aktom o sistematizaciji.

Djelatnosti Filmskog centra se finansiraju sredstvima iz budžeta Crne Gore i putem Filmskog fonda, koji se ostvaruje naplatom nadoknada utvrđenih Zakonom o kinematografiji za subjekte koje direktno ili indirektno eksploatišu kinematografska djela.

Za veoma kratko vrijeme, Filmski centar je realizovao nekoliko važnih projekata. Krajem 2017. godine, na osnovu javnog konkursa, sufinansirao je filmske projekte u nekoliko kategorija i to: *razvoj scenarija, razvoj filmskih projekata, manjinske koprodukcije, produkcija kratkog filma*; na planu međunarodne saradnje i promocije savremenog

stvaralaštva, kao i potencijala koje Crna Gora nudi inostranim producentima za snimanje, realizovana je prezentacija crnogorske kinematografije na regionalnom i evropskom planu. Takođe, od Ministarstva kulture je preuzeta nadležnost u pogledu koordinacije i učešća u najznačajnijim panevropskim mrežama (European Film Promotion, Evropska audiovizuelna opservatorija), kao i u EU programima saradnje (Kreativna Evropa - potprogram MEDIA).

U cilju zaštite i očuvanja kinematografskih djela i građe, 2000. godine osnovana je **Crnogorska kinoteka**, nacionalna javna ustanova kulture. Njena primarna funkcija je prikupljanje i čuvanje crnogorskih filmova, filmova crnogorskih autora, te filmova proizvedenih u Crnoj Gori i o Crnoj Gori, kao i pratećeg filmskog materijala (koji čine predmeti koji pripadaju istoriji filma, fotografije, poster, dokumentacija, reklamni materijali i drugo). Među glavnim aktivnostima ove ustanove su: evidentiranje, prikupljanje, sređivanje, korišćenje i prezentacija crnogorske kinematografske građe; prikupljanje, čuvanje i prezentacija kinematografskih djela značajnih autora regionalne i svjetske kinematografije; prezentacija filmova i drugih audiovizuelnih djela od interesa za Crnu Goru; realizacija edukativnih programa i projekata; izdavanje stručne kinematografske literature i publikacija i dr. Sa osnivanjem Crnogorske kinoteke, započeto je i formiranje kolekcije filmova koji su dio svjetskog filmskog nasljeđa.

Najstariji materijal na filmskoj traci koji se nalazi u kolekciji Crnogorske kinoteke odnosi se na Balkanski rat iz 1912. godine, dok je prvi događaj zabilježen filmskom kamerom Proglašenje Crne Gore za Kraljevinu i krunisanje kralja Nikole, iz 1910 godine.

Broj filmova koji se nalaze u Kinoteci:

Broj filmskih naslova (pozitiv kopije 16mm i 35mm)	3816
Broj negativ kopija	251
Broj naslova na video traci	636
Broj naslova na digitalnim nosačima slike i zvuka	700

Različitim aktivnostima, posebno u domenu promocije i prezentacije kinematografskog stvaralaštva, Crnogorska kinoteka u velikoj mjeri pruža uvid u nacionalnu i svjetsku filmsku baštinu, a saradnjom sa istraživačima koji se bave istorijom i teorijom filma, studentima filmskih škola i poklonicima filma uopšte, doprinosi razvoju i edukaciji filmske kulture. Nedavno je započela i s digitalizacijom filmskog arhiva radi olakšanog pristupa korisnicima i njegovog boljeg čuvanja (za ovu svrhu koristi se 4K Blackmagic Cintel skener, koji omogućava prenos materijala u najvišem kvalitetu), dok će tokom 2018. godine biti razvijena nova baza podataka u skladu sa preporukama FIAF-a i ACE-a, te će na taj način Crnogorska kinoteka postati osmi evropski filmski arhiv koji će primjenjivati nove standarde filmske katalogizacije.

Crnogorska kinoteka je 2010. godine primljena u Međunarodnu federaciju filmskih arhiva (FIAF) i Evropsku asocijaciju kinoteka (ACE), a članica je i European Film Gateway (EFG), filmske platforme koja je na jedinstven način omogućila pristup digitalizovanim filmskim dokumentima sa istorijskim sadržajem iz različitih evropskih filmskih arhiva i kinoteka.

Crnogorska kinoteka ima izuzetan značaj u zaštiti i očuvanju kulturne baštine. Njena djelatnost je od javnog interesa, a kao nacionalna ustanova kulture ima status posebne potrošačke jedinice u budžetu Crne Gore, iz kojeg se finansira njen rad.

Međutim, prostorno-tehnički uslovi za rad Crnogorske kinoteke i nakon 18 godina od osnivanja nijesu primjereni potrebama institucije tog profila, posebno u dijelu koji se odnosi na zaštitu i očuvanje izuzetno osjetljivog i specifičnog filmskog materijala i građe.

3. KINEMATOGRAFSKE DJELATNOSTI

3.1. Podrška proizvodnji kinematografskih djela

Shodno Zakonu o kinematografiji, kompleksnim poslovima proizvodnje kinematografskih djela mogu se baviti producenti. Pod ovim kinematografskim segmentom, ne podrazumijeva se samo proizvodnja kinematografskog djela, već i niz drugih aktivnosti koje se tiču proizvodnih kapaciteta, tehničko-tehnološke infrastrukture, stručnih kadrova, servisnih i uslužnih djelatnosti, finansiranja filmskih produkcija i koprodukcija.

Sa podrškom filmskoj produkciji Ministarstvo kulture počelo je 2003.godine. Javni konkurs za nove filmske produkcije, Ministarstvo je sprovodilo do druge polovine 2017, kada tu obavezu preuzima Filmski centar Crne Gore. Obim finansiranja je varirao tokom godina, ali je, kada se uzmu u obzir ulaganja i u drugim kinematografskim oblastima, prisutan standardan progres.

Ukupno u periodu od 2003-2017, uključujući i javni konkurs Filmskog centra, sredstvima iz državnog budžeta sufinansirano je 113 projekata, dok je ukupan budžet iznosio oko 3,8 miliona eura.

Od 2011. godine redovno se ulaže i u manjinske koprodukcije, što je otvorilo nove mogućnosti za saradnju crnogorskoj kinematografiji.

Broj filmova podržanih u periodu od 2003 – 2017.

Kategorija	Total
Dugometražni igrani filmovi	29
Ko-produkcije	16
Kratki igrani filmovi	24
Dokumentarni filmovi	24
Animirani filmovi	7
Razvoj projekata	4
Razvoj scenarija	9
UKUPNO	113

Iako djeluje da je ukupan broj podržanih filmskih projekata (u prosjeku 7-8 godišnje), znatan za potencijale crnogorskog kinematografskog sektora, realno stanje je malo drugačije, jer njihova produkcija ne ide poželjnom dinamikom.

Na osnovu izvještavanja o stanju projekata, koje u kontinuitetu sprovodi Ministarstvo kulture, evidentno je da su osnovni razlozi zbog kojih mnogi projekti nijesu okončani nedostatak sredstava, odnosno da sredstva opredijeljena državnim budžetom za filmsku produkciju nijesu dovoljna, dok su alternativni modeli finansiranja ograničeni (*crowdfunding*, privatni izvori, itd). Takođe, iako crnogorski projekti ostvaruju koprodukcionu saradnju sa producentima iz susjednih zemalja, recipročna podrška izostaje, osim kada je u pitanju Srbija.

U proteklih 15 godina iz državnog budžeta je na godišnjem nivou prosječno izdvajano za filmsku produkciju 253.333,00 eura. Ako kompariramo naše iskustvo sa najbližim okruženjem, crnogorska kinematografija sufinansirana je sa daleko najmanjim iznosima.

Primjera radi, prema izvještajima Bugarskog nacionalnog filmskog centra, za produkciju u prethodnoj godini izdvojeno je oko 11.403.300,00 eura, dok je prosječni budžet dugometražnih igranih filmova u rasponu od 1,3 do 1,4 miliona eura u posljednjih 5 godina. Situacija i u regionu je uveliko slična, pa, iako je iznos bruto domaćeg proizvoda po glavi stanovnika približan, velike su razlike u odnosu na budžete za filmove.

Odnos prema filmskoj produkciji najbolje ilustruje istraživanje pod nazivom “Film Production Guide” koje je sprovedla regionalna advokatska kancelarija “Karanović/Nikolić”, a odnosi se na prosječne budžete dugometražnih igranih filmova koje izdvajaju zemlje regiona:

Zemlja	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Makedonija	Srbija	Slovenija
Prosječni budžet (EUR)	750,000	1 milion	500,000	500,000	640,910

Prosječan iznos sredstava koji se po ovom osnovu izdvaja u Crnoj Gori je oko 85.000,00 eura.

Aktuelna zakonska regulativa koja uvodi nove, namjenske izvore prihoda za kinematografiju, unaprijediće navedeno stanje, kako očekuje cijela filmska zajednica Crne Gore.

Sa početkom rada Filmskog centra Crne Gore, podrška filmskoj proizvodnji obezbjeđuje se preko te ustanove, na osnovu javnog konkursa, a prema Pravilima o načinu, postupku i kriterijumima za podsticanje proizvodnje kinematografskih djela.

Na prvom konkursu Filmskog centra Crne Gore, objavljenom u drugoj polovini 2017. godini za: razvoj scenarija, razvoj projekta, kratkometražni igrani film i manjinske koprodukcije, od ukupno 50 prijavljenih projekata, za sufinansiranje je podržan 21 – u ukupnom iznosu **347.000,00 eura**.

Ako govorimo o tematskom fokusu nove crnogorske kinematografije, možemo reći da ih karakteriše estetska raznovrsnost sa dominantnim autorsko-umjetničkim pristupom, dok je evidentan nedostatak filmova epohe, filmova sa crnogorskim kulturno-istorijskim kontekstom i filmova za mlade. Zbog toga će jedan od ciljeva Filmskog centra Crne Gore biti da kroz posebne mjere i aktivnosti, preko tematskih konkursa, inicira filmske projekte ove vrste i na taj način podstakne raznovrsniju žanrovsku produkciju.

U proteklih nekoliko godina, angažmanom RTCG pojavljuju se i televizijski projekti različitih vrsta i žanrovskih određenja (serije “Božićni ustanak”, “Dojč kafe” i “Grudi”, kao i TV film “Put”), koji su jasan pokazatelj da se filmski potencijali i kapaciteti koriste i u ovom mediju. Imajući na umu medijski horizont današnjice, u kojem se kinematografska djela konzumiraju na različitim tehničkim uređajima i putem digitalnih tehnologija, neophodno je anticipirati trendove, koristiti benefite modernih tehnologija i prilagođavati se navikama i potrebama publike. U tom smislu, kinematografska djela, u svim vrstama i žanrovima, valja učiniti pristupačnim najširem dijelu populacije. U narednom periodu neophodno je ustanoviti nove konkurse koji će u fokus postaviti produkcije televizijskih serija i filmova, a kojim će se obogatiti domaća proizvodnja, uz unaprijed obezbijeđeno emitovanje na televizijama sa nacionalnom pokrivenošću (javni servis i komercijalni emiteri).

Uz to, potrebno je kreirati i ambijent za podršku projektima koji koriste mogućnosti izraza u novom digitalnom kontekstu, poput cross-media projekata, VR sadržaja (virtual reality) i svih drugih oblika izražavanja novije generacije.

3.2. Proizvodni kapaciteti

Po pitanju izgradnje kapaciteta u filmskoj produkciji, za razliku od prethodnih godina, kada su se tim poslom bavile pretežno nevladine organizacije, danas je prisutan sve veći broj privatnih kompanija, odnosno privrednih društava. To su male producenstke kompanije specijalizovane za oblast filmske proizvodnje. Pored filmova učestvuju i u proizvodnji televizijskih emisija, reklama i drugih audiovizuelnih djela. U tim kompanijama je zaposleno najčešće samo jedno lice, sa minimalnim prihodima.

Pregledom strukture kompanija dolazi se do zaključka da je u Crnoj Gori prisutno preko trideset privrednih društava kojima je osnovna djelatnost proizvodnja kinematografskih djela, što je, ekonomski posmatrano, prilično nesolventno u zemljama niskog produkcionog kapaciteta, kakva je Crna Gora. U cilju realizacije razvojnih prioriteta, razmatraće se i pitanje reorganizacije kinematografskog sektora, po principu savremenih praksi horizontantalnog integrisanja u kreativnim industrijama, poput klastera, "co-working" prostora, ili iskustva nordijskih zemalja u objedinjavanju pojedinačnih kapaciteta pri realizaciji kompleksnih projekata.

Kada su u pitanju tehnički kapaciteti za proizvodnju filmova, moramo naglasiti da trenutno u Crnoj Gori ne postoje adekvatni uslovi za realizaciju ovog kinematografskog segmenta. U te svrhe koriste se manjim dijelom kapaciteti RTCG i Fakulteta dramskih umjetnosti, koji su limitirani sa aspekta profesionalnih standarda i zahtjeva savremene audiovizuelne produkcije. Zato se za produkciju crnogorskih filmova pretežno koriste tehnički kapaciteti zemalja regiona (Hrvatska, Srbija, Bosna i Hercegovina). Komunikacija i saradnja sa kompanijama iz tih zemalja, koje se bave iznajmljivanjem opreme i postprodukcioniim uslugama (dizajn i miks zvuka, kolor korekcija i laboratorija), je redovna pri produkciji svih audiovizuelnih djela.

Sve veća potreba za unapređenjem kapaciteta za proizvodnju filmova stvara uslove za osnivanje kompanija za iznajmljivanje tehnike, poput ABA Film d.o.o. iz Podgorice, koja u svojoj ponudi ima filmsku opremu. Zahtjevi tržišta iniciraju osnivanje i drugih privrednih subjekata ovog profila.

U smislu unapređenja sopstvene filmske i televizijske produkcije i pozicioniranja Crne Gore kao filmske destinacije, neophodno je ojačati produkcijske kapacitete i izgradnjom studija. Zbog prirodnih ljepota i geografske raznolikosti, Crna Gora na malom prostoru raspolaze čitavim dijapazonom različitih lokacija za snimanje. Međutim, većina međunarodnih visokobudžetnih produkcija, filmova ili televizijskih serija i reklama, u Crnoj Gori može snimiti samo eksterijere, te studijski dio posla obavljaju u drugim zemljama u regionu. U viziji razvoja Crne Gore kao filmske destinacije javlja se potreba da se velikim produkcijama ponudi paket usluga koji uključuje i mogućnost za studijsko snimanje. Prvi korak ka tome biće izrada elaborata o ekonomskoj opravdanosti osnivanja filmskog studija, što će biti definisano tokom implementacije ovog dokumenta.

3.3. Distribucija

Distribucija je jedna od osnovnih kinematografskih djelatnosti, koja predstavlja vezu između proizvođača i publike. Ekonomski efekti se najjasnije ogledaju u ovoj oblasti, ali se putem rada distributera kreira i filmski ambijent. Evropske zemlje kroz javnu podršku vrednuju rad distributera, bilo kroz nagrađivanje ostvarenih rezultata, ili kroz podršku distribuciji filmova od značaja za filmsku kulturu (evropski filmovi, nezavisni filmovi, filmovi za mlade, ...). U Crnoj Gori je situacija prilično nepovoljna i ukazuje na izostanak preduzetništva u ovoj oblasti, kao i na limitirane mogućnosti tržišta usljed nedostatka bioskopa, ograničene sposobnosti televizijskih kompanija, festivala i digitalnih platformi za otkup filmova. Tako se najveći dio filmova, a prije svega holivudski blokbusteri, u Crnoj Gori distribuiraju preko kompanija iz Srbije koje su zastupnici za više teritorija.

Ipak i u ovoj oblasti ima izvjesnih pomaka. U tom smislu, posebno valja istaći distributersku kompaniju MCF MNE iz Herceg Novog, kao i NVO Crnogorski filmski festival iz Podgorice koji za distribuciju evropskih filmova redovno dobijaju podršku od strane EU programa za kulturu Kreativna Evropa - potprogram MEDIA. Pomoć ovog fonda ključna je u razvoju progresivnog distributerskog ambijenta, ali stimulacija mora biti pokrenuta i od domaćih fondova.

Godina	Kategorija	Iznos (€)
2015.	Distribucija	9.000,00
2016.	Distribucija	36.000,00
2017.	Distribucija	30.000,00
UKUPNO Za tri godine ¹	Sve kategorije	75.000,00

Festivali su značajna platforma za prikazivanje evropskih i arthouse filmova, dok su ostvarenja domaće i regionalne proizvodnje vrlo popularna u crnogorskim bioskopima.

U narednom periodu neophodan je angažman na uspostavljanju aktivnih crnogorskih distributerskih kompanija, uz organizovanje radionica i predavanja koje će unaprijediti vještine i znanje u ovom sektoru. Po ugledu na najbolje evropske prakse, potrebno je i ustanoviti sistem stimulacije distributerskih kompanija, prema ostvarenim rezultatima i distribuciji domaćih i filmova od posebnog interesa.

3.4. Prikazivačka djelatnost

Postojanje platformi poput Netflix, Youtube i HBO koje omogućavaju savremenom gledaocu pristup najnovijim filmskim ostvarenjima u optimalnom kvalitetu, negativno utiče na prikazivanje filmova u bioskopima, na globalnom nivou. Takva situacija je poseban problem u Crnoj Gori u kojoj najveći broj bioskopa ima zastarjelu opremu.

Digitalizacija bioskopa, iako trend u cijelom svijetu, u Crnoj Gori nije dobila maha, što može predstavljati jedan od glavnih uzročnika izuzetno nepovoljne slike u prikazivačkoj djelatnosti. Posljedice su nesagledive, a jedna od najznačajnijih jeste i nepravilan razvoj filmske publike, uz nizak nivo opšte filmske kulture.

U Crnoj Gori posluju četiri digitalizovana bioskopa, od čega su dva multipleks sa ukupno deset ekrana i to u Glavnom gradu (Cineplexx) i Budvi (Cadmus Cineplex), a u 2017. godini digitalizovani su i bioskopi u Tivtu (Centar za kulturu) i u Nikšiću („Cinema 213“, u okviru Hotela Jugoslavija).

Cineplexx i Cadmus Cineplex imaju konstantnu publiku i visok stepen posjećenosti po glavi stanovnika.

¹ Ukupan iznos od dana učlanjenja 2015. godine zaključno sa 31.12.2017.

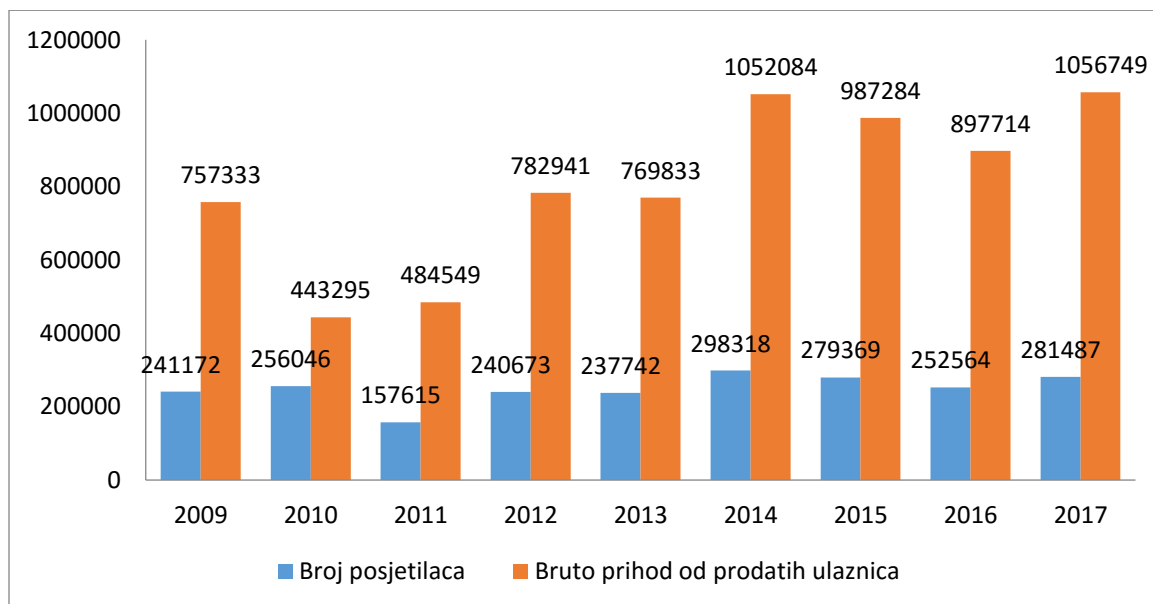
Valja istaći i da je Cadmus Cineplex jedini član mreže Europa Cinemas, koja pruža operativnu i finansijsku podršku članicama u cilju povećanja obima prikazivanja evropskih filmova i organizovanja aktivnosti za mladu publiku.

Pregled rezultata dva digitalna bioskopa (1. januar – 31. decembar 2017.)

	CINEPLEXX PODGORICA	CADMUS CINEPLEX BUDVA
Ukupna zarada	883,435 EUR	173,314 EUR
Ukupan broj ulaznica	239,643	41,844
Broj ulaznica po glavi stanovnika	Podgorica – 1,3	Budva – 3,2
Ulaznice – CG filmovi	23,968	3,232
Udio domaćih filmova	10%	7,7%
Najgledaniji film 2017.	“Biser Bojane” (MNE, SRB)	“Biser Bojane” (MNE, SRB)

U Podgorici se filmovi prikazuju i u drugim prostorima, a tokom proljeća i ljeta aktuelan je veliki broj open-air projekcija. U ostalim crnogorskim opštinama, prikazivanje filmova se obavlja u okviru lokalnih centara za kulturu, pa su usljed izostanka digitalne tehnike projekcije povremene.

Tabela - Bioskopi 2009-2017. (izvor: Monstat)

Nakon usvajanja ovog strateškog dokumenta, jedan od prioriteta u narednom petogodišnjem periodu biće digitalizacija bioskopskih dvorana u Crnoj Gori.

Posebnu pažnju pri pregledu stanja u crnogorskim bioskopima predstavljaju i navike crnogorske publike, koje se, u velikoj mjeri, poklapaju sa preferencijama publike u Evropi. Dok se domaći filmovi sa komercijalnim potencijalom ističu po gledanosti, veliki dio publike čine i djeca sa roditeljima koji posjećuju animirane filmove.

U cilju povećanja gledanosti domaćih filmskih produkcija, kao jedna od podsticajnih mjera planiraće se podrška prikazivačima na čijim redovnim repertoarima su zastupljene

domaće filmske produkcije ili određene aktivnosti kojima se obezbjeđuje promocija domaće kinematografije.

Tabela - Top 10 naslova u crnogorskim multipleksima u 2017. godini

Br.	Naslov	Zemlja porijekla	Broj ulaznica	Ukupna zarada (EUR)
1.	Biser Bojane	Montenegro, Serbia	14,612	54,817
2.	The books of knjige: Slučajevi pravde	Montenegro	12,622	46,433
3.	50 Shades Darker	USA	8,665	33,084
4.	The Boss Baby	USA	8,571	31,840
5.	Beauty and the Beast	USA	7,748	29,897
6.	The Fate of the Furious	USA	7,060	28,014
7.	Despicable Me 3	USA	7,230	26,735
8.	Murder at Orient Express	USA, UK	5,462	20,835
9.	Pirates of the Caribbean: Dead Men Tell No Tales	USA	4,888	20,357
10.	Zona Zamfirova 2	Srbija	4,811	17,953

Tabela: Najgledaniji filmovi u bioskopima u EU tokom 2017. godine (izvor: EAO)

Broj	Naslov	Zemlja porijekla	Ukupan broj gledalaca
1.	Despicable Me 3	USA	32 258 272
2.	Beauty and the Beast	USA	29 777 742
3.	Star Wars VIII: The Last Jedi	USA	28 800 308
4.	The Fate of the Furious	USA	21 679 516
5.	50 Shades Darker	USA	202 557 74
6.	Pirates of the Caribbean: Dead Men Tell No Tales	USA	19 733 309
7.	The Boss Baby	USA	18 566 281
8.	It	USA	17 946 069
9.	Dunkirk	UK/ USA	17 150 314
10.	Guardians of the Galaxy Vol. 2	USA	17 055 181

Tabela: Pregled broja ekrana i procenta digitalizovanih ekrana u zemljama EU (izvor: Focus 2018 - World Film Trends, Marche du Film, Festival du Cannes)

Zemlja EU	Broj ekrana	Digitalni ekrani (%)
Francuska	5913	100
Italija	5298	97
Njemačka	4803	100
Velika	4309	100

Britanija		
Španija	3625	98
Poljska	1364	93
Holandija	944	100
Švedska	808	99
Češka	736	51 (preko 90% u bioskopima)
Portugalija	571	92
Austrija	556	100
Grčka	547	79
Belgija	523	100
Irska	496	100
Danska	444	100
Rumunija	386	96
Mađarska	360	97
Finska	312	100
Slovačka	248	77
Bugarska	216	100
Hrvatska	179	100
Slovenija	111	100
Litvanija	79	82
Letonija	61	98
Estonija	60	91
Luksemburg	37	100
Malta	35	97
Kipar	32	100

Pregledom broja ekrana u zemljama Evropske unije dolazimo do visoke disproporcije kada je u pitanju situacija sa bioskopima i njihovom digitalizacijom u Crnoj Gori. U tom pogledu, zaostajemo za svim zemljama Evropske unije po broju bioskopa sa redovnim repertoarom, uz evidentno nizak procenat digitalizovanih ekrana. Ovaj podatak dodatno

ukazuje na neophodnost uvođenja mjera za digitalizaciju onih dvorana koje mogu obezbijediti redovna prikazivanja.

Program digitalizacije mora biti sproveden u saradnji sa lokalnim vlastima i centrima za kulturu, a primjer za uspješnu realizaciju te aktivnosti je Hrvatska, u kojoj je to bila jedna od prioritarnih obaveza Nacionalnog programa. U Hrvatskoj je digitalizovano tridesetak dvorana kroz podršku Ministarstva kulture, finansijsko ulaganje opštinskih vlasti i koordinaciju Hrvatskog audivizualnog centra. Taj model bio je prisutan i u Evropi tokom faze digitalizacije bioskopa i njihovog opremanja savremenom tehnikom. Proces digitalizacije mora biti praćen obučavanjem i angažovanjem stručnog kadra (menadžeri i programeri).

4. KOMPLEMENTARNE DJELATNOSTI

4.1. Festivali

Filmski festivali predstavljaju ključnu kariku u lancu širenja globalne filmske kulture. Uz evidentan nedostatak redovnih filmskih projekcija, filmski festivali u Crnoj Gori doprinose unapređenju kinematografije. Osim žanrovske raznovrsnosti, publici ukazuju na značaj filma kao specifičnog sredstva društvene ekspresije, pružaju joj priliku da se upozna sa najkvalitetnijim produkcijama, referentnim filmskim autorima, te samim procesom stvaranja filma.

U Crnoj Gori postoji sedam međunarodnih filmskih festivala koji predstavljaju različite žanrove i programe, a među njima je svakako najznačajniji Filmski festival Herceg Novi – Montenegro film festival, koji ima status od posebnog značaja za kulturu Crne Gore.

Filmski festival Herceg Novi – Montenegro film festival

Ovaj Festival ima tradiciju dužu od tri decenije, tokom koje je mijenjao svoj programski koncept i fokus, ali je u cijelom periodu zadržao status najznačajnijeg filmskog festivala u Crnoj Gori.

Ta činjenica, uz atraktivne prikazivačke lokacije i donekle adekvatne tehničke kapacitete, doprinijela je da Ministarstvo kulture i Opština Herceg Novi 2009. godine zaključe Sporazum kojim je ovom festivalu dodijeljen status od posebnog značaja za kulturu. Dodjelom statusa je tokom prethodnih godina unaprijeđena festivalska organizaciona i produkciona šema, uspostavljena primjerena i stručna upravljačka struktura, povećan kvalitet kulturne ponude, unaprijeđena saradnja države i lokalne samouprave čijim su sadejstvom obezbijeđeni sigurni i održivi izvori finansiranja.

Filmski festival Herceg Novi - Montenegro film festival, međunarodnog je i takmičarskog karaktera, a osnovni festivalski program čine projekcije filmova i drugi, prateći, programski sadržaji. Održava se svake godine u prvoj nedjelji avgusta i kroz četiri selekcije prikazuju se filmovi različitih autora iz regiona Jugoistočne Evrope. Osim tri takmičarske kategorije (igrani, dokumentarni i selekcija studentskog filma regionalnih filmskih akademija), u revijalnom dijelu prikazuju se najprestižnija ostvarenja nagrađena na referentnim evropskim festivalima. Posljednjih godina, Festival razvija svoj industrijski segment kroz organizaciju radionica, seminara, okruglih stolova i sl, samostalno i/ili u saradnji sa crnogorskim Deskom za Kreativnu Evropu.

U organizacionom smislu Montenegro film festival nema pravni subjektivitet i takvo institucionalno ustrojstvo je prepreka njegovom budućem pozicioniranju i daljem razvijanju. Pored toga, postojeći institucionalni okvir je i prepreka za valjanu evaluaciju ostvarenih

rezultata i postavljenih ciljeva. Takav organizacioni model nije u skladu sa definisanim prioritetima razvoja kulture, među kojima institucionalno jačanje ima prioritet.

U odnosu na navedeno, neophodno je preispitivanje novih modela njegove institucionalne organizacije, u skladu sa pozitivnim iskustvom zemalja regiona u kojima egzistiraju manifestacije i festivali ovog profila i značaja.

Ostale manifestacije i festivali

- **Mojkovačka filmska jesen** je jedini filmski festival u sjevernom dijelu Crne Gore. Osnovan je 1976.godine. Festival je takmičarskog karaktera na kojem se dodjeljuju nagrade u kategoriji glavnih i epizodnih uloga. Posljednjih godina, profilisao se kao festival posvećen ostvarenjima iz regiona.
- **UnderhillFest** je posvećen dugometražnim dokumentarnim filmovima. Postao je prepoznatljiv kao "bioskop na otvorenom". Festivalna selekcija obuhvata oko 20 najznačajnijih dokumentarnih filmova. Važan segment predstavljaju edukativne radionice i Q&A sesije sa autorima, kao i program "U fokusu" posvećen ženskim pravima kroz filmske projekcije i debate.
- **Festival filma o ljudskim pravima – Ubrzaj** ima za cilj podizanje svijesti među građanima o značaju ljudskih prava kroz projekcije dokumentarnih filmova najnovije svjetske produkcije. Festival se svake godine održava u decembru u Podgorici, dok je posljednjih nekoliko godina imao skraćena izdanja na jugu (Kotor) i sjeveru (Berane).
- **Podgorica film festival (PFF)** se održava u Glavnom gradu Crne Gore, a obuhvata sve filmske forme. Kroz dva segmenta, publika je u prilici da prati dugometražne evropske i svjetske filmove koji se ne mogu naći na redovnom bioskopskom repertoaru. PFF u saradnji sa Evropskom filmskom akademijom organizuje nacionalno izdanje *Young Audience Award* program svakog maja. Na taj način, i u Crnoj Gori, poput drugih evropskih zemalja, publika između 12 i 14 godina starosti prati selektovane filmske projekcije, a zatim glasa za najbolji.
- **Seanema Film Festival** se održava u Ulcinju na otvorenom prostoru već četiri godine. Festival je koncipiran sa idejom da publici ponudi prostor za otvoreni dijalog o pitanjima ljudskih prava i uticaja umjetnosti na socijalne promjene. Uz taj koncept, lokacija produkcije Festivala afirmiše prirodne ljepote, prepoznato crnogorsko gostoprimstvo, te nudi posjetiocima jedinstveno iskustvo, koje je učinilo da ovaj festival za kratko vrijeme postane prepoznatljiv i cijenjen i u regionu.
- **Green Montenegro International Film Fest** je festival dokumentarnog filma na temu zaštite životne sredine. Njegov cilj je razvijanje i podizanje svijesti o potrebi zaštite i očuvanja životne sredine, kroz umjetnički impuls i poboljšanje znanja i nivoa informacija o ekologiji.

Broj filmskih festivala u zemljama bivše Jugoslavije:

Zemlja	Slovenija	Hrvatska	BiH	Srbija	Kosovo	Makedonija	Crna Gora
Broj festivala	13	61	8	32	4	19	7

Iako u Crnoj Gori djeluje veliki broj festivala, svaki od njih je aktivan samo tokom faze neposrednih priprema i realizacije godišnjeg izdanja. Većinu festivala organizuje NVO sektor koji radi u otežanim uslovima, a kvalitet projekcija je na nezavidnom nivou. Treba

istaći da do sada nijedan festival nije dobio podršku MEDIA potprograma i da osim javnih prihoda ne koriste druge izvore finansiranja koji bi u velikoj mjeri uticali na njihovu održivost. To je jedan od pokazatelja da festivalsku produkciju i u tom dijelu treba uskladiti sa evropskom praksom i standardima.

U cilju unapređenja ove djelatnosti kinematografije, u narednom periodu utvrdiće se adekvatni modeli podrške festivalskim segmentima, koji obezbjeđuju podizanje nivoa produkcionih standarda i njihovo kontinuirano godišnje djelovanje (radionice, okrugli stolovi, master class predavanja, ...).

4.2. Rodna ravnopravnost

Svjetska i evropska kinematografija prolazi kroz značajne promjene na ovom planu, uz jasan stav koji promovise pozitivne akcije i uspostavljanje novog senzibiliteta u produkciji i percepciji filmova.

Akcija UN Women Planet 50/50 by 2030: Step It Up for Gender Equality poziva vlade širom svijeta na dostizanje rodne ravnopravnosti do 2030. godine kroz donošenje i implementiranje novih zakona, ali i podizanje svijesti o tom pitanju kroz javnu mobilizaciju i kampanje. Eurimages je 2017. godine usvojio strategiju o rodnoj ravnopravnosti za period 2018-2020. godine, kojom su predviđene mjere prevazilaženja ovog problema. Među definisanim mjerama su, primjera radi: podizanja svijesti o rodnoj ravnopravnosti, povećanje vizibiliteta najboljih praksi sprovedenih u okviru Eurimages fonda, podrška istraživačkim inicijativama, zastupanje većih šansi za žene profesionalce u filmskoj industriji...

U cilju implementacije međunarodnih standarda u odnosu na rodnu ravnopravnost, u Crnoj Gori će se sprovoditi akcije po konceptu Švedskog filmskog instituta: *50/50 do 2020. godine: Rodna ravnopravnost u filmskoj produkciji, kako ispred tako i iza kamere.*

Pregled proizvedenih filmova u Crnoj Gori ukazuje na izuzetno limitirano učešće žena na pozicijama reditelja, scenarista, glavnih uloga. U proteklih deset godina jedini dugometražni igrani film koji je potpisala rediteljka je »Gledaj me« Marije Perović, a u omnibusu »Ljubav, ožiljci« jednu od četiri priče kao rediteljka potpisuje Ivana Četković. Situacija u drugim sektorima je ponešto bolja, mada je evidentan izostanak žena na ključnim pozicijama u crnogorskoj kinematografiji. Razlozi su različiti, objektivne i subjektivne prirode, od tradicionalno shvaćenog »muškog« posla, do visokog stepena neuređenosti profesije.

Kao primjer dobre prakse rodne ravnopravnosti ističu se filmski festivali u Crnoj Gori.

4.3. Filmska edukacija / pismenost

U pogledu razvoja filmske publike, uključujući predškolski uzrast, situacija je zabrinjavajuća. Evropska unija i evropske zemlje pojedinačno, posvećene su ovom pitanju kroz različite pristupe i sa raznovrsnim ciljevima i rezultatima, uz visok stepen konsenzusa o značaju ovih aktivnosti, te permanentnom uvećanju finansijskih ulaganja u ovu oblast.

Filmska pismenost, po definiciji Evropske komisije, predstavlja „nivo razumijevanja filma, sposobnost da budete svjesni i radoznali u izboru filmova; kompetentnost u kritičkom gledanju filma i analiziranju njegovog sadržaja, fotografije i tehničkih aspekata“. Ovoj definiciji valja dodati i primjedbu koja je naznačena od strane evropskog ekspertskeg tima Cinema Expert Group, a glasi „...kao i sposobnost manipulisanja njegovim jezikom i tehničkim resursima u kreativnoj produkciji pokretnih slika“.

U skladu sa obrazovnim praksama i mogućnostima svake od evropskih zemalja, pronalaze se najbolje metode za kompletnije uključenje izučavanja filma u nastavne programe, ali i podršku drugim aktivnostima u ovom smjeru (posjeta bioskopima, organizovanje filmskih festivala za djecu, saradnja sa kinotekama,...). Iskustvo odlaska u bioskop stvara kod djece

naviku, koja se sve teže razvija u doba video-igara, interneta, televizije... Analize filmova i dijalog o pravilno odabranim, odgledanim filmovima razvijaju kod djece senzibilitet o mnogim aspektima filmskog jezika, ali i mogućnosti za pravilnu artikulaciju i mentalnu involviranost koja se neće odraziti samo u oblastima povezanim sa filmom. Rad sa profesionalcima na upoznavanju sa principima filmske produkcije i realizacija kratkih filmova se pokazuju kao jedan od najbitnijih segmenata u filmskoj edukaciji, jer na najefikasniji način animiraju djecu da ovladaju filmskim jezikom i obogaćuju ih iskustvom koje se kasnije razvija u neformalnim i formalnim oblicima (studiranje na filmskim školama i sl).

Na važnost ovog pitanja, upućuju i preporuke Komiteta ministara Savjeta Evrope državama članicama, u kojima se u odjeljku "Evropski film i mladi" ističe da posebna pažnja treba da bude posvećena mjerama usmjerenim ka djeci i mladima: filmovi koje gledaju, kako ih gledaju i kako se uključuju u filmsku kulturu. Cilj nije da se podrže filmovi specijalno proizvedeni za mlađu publiku, što je posebna tema, već da se toj populaciji približe kvalitetni filmovi, odnosno upoznaju sa raznovršnošću i bogatstvom filmske kulture.

Filmska edukacija je esencijalna u razvoju mlađe publike. Bitno je obezbijediti filmsku edukaciju kako u okviru nastavnog programa, tako i kroz izvanškolske aktivnosti. U okviru škola, cilj je približavanje filmova mlađoj publici (otkrivanje filma i komentarisanje o njima i njihovo analiziranje). Izvan škole, može se napraviti pomak u nekoliko pravaca: ohrabrivanje filmske prakse (organizacija specijalnih radionica sa ciljem obuke mladih u sastavljanju filmskog programa, kreativno pisanje, režija, itd.) i njegovanje "filmskog iskustva" (organizovani odlazak na filmske projekcije).

I Program Kreativna Evropa - potprogram MEDIA posvećen je unapređenju filmske edukacije kroz finansiranje projekata iz oblasti Audience Development.

Pitanje filmske edukacije je i pitanje intersektorske saradnje i organizovanja obuka za pedagoge, učitelje, nastavnike, profesore o tome kako da involviraju sedmu umjetnost u sopstvene predavačko-pedagoške prakse. Ovo pitanje predviđa i izradu plana obuke za buduće filmske predavače, u koji treba uključiti raznovrsne grupe predstavnika civilnog sektora, privrednih društava, ali i individualaca koji će diversifikovati ponudu projekata i proaktivnije komunicirati sa ciljnim grupama i implementirati nove prakse.

Konačno, neophodno je i sačiniti listu filmova koji predstavljaju crnogorsko filmsko nasljeđe i inicirati procese njihove restauracije, kako bi se u prikladnijem formatu i kvalitetu predstavili mlađoj publici koja je navikla na standarde visoke rezolucije i digitalnog tona. Procesi restauracije crnogorskog filmskog nasljeđa predstavljaju jedan od najvažnijih zadataka u zaštiti, ali i promociji kulturnog identiteta.

4.4. Saradnja sa strukovnim udruženjima

Za kinematografiju svake zemlje važnu ulogu imaju strukovna udruženja, posebne organizacije koje čine profesionalci specifičnih struka i čijim djelovanjem se doprinosi unapređenju ukupnog stanja u kinematografiji.

U Crnoj Gori djeluju dva strukovna udruženja: Udruženje filmskih producenata i reditelja Crne Gore i Udruženje glumaca Crne Gore i jedna organizacija za kolektivnu zaštitu autorskih prava A-prava Montenegro.

- **Udruženje filmskih producenata i reditelja Crne Gore** osnovano je 10. maja 2017. godine u Podgorici. Ciljevi udruženja su unapređenje kinematografije, sprovođenjem različitih aktivnosti usmjerenih na promociju i razvoj djelatnosti filmskih reditelja i producenata.
- **Udruženje glumaca Crne Gore** osnovano je 2015.godine, sa sjedištem u Podgorici. Misija Udruženja je da podstiče i razvija brojne aktivnosti svojih članova u cilju regulisanja statusa glumaca, kroz razna djelovanja i ostvarivanje saradnje sa institucijama kulture i drugim organizacijama.

- **A-Prava Montenegro** je organizacija za kolektivnu zaštitu prava filmskih producenata, jedina te vrste u Crnoj Gori. Dozvolu za rad od strane Zavoda za intelektualnu svojinu je dobila 04.03.2014. godine. Ciljevi i djelatnosti organizacije su ostvarivanje profesionalnih interesa i zaštita imovinskih prava nosilaca prava na videogramima.

U odnosu na misije udruženja koje se odnose na poboljšanje opšteg stanja u filmskoj industriji, kao i na ciljeve koji su usmjereni ka postavljanju standarda u svojim profesijama, ovaj sektor je važan partner državnim organima i javnim ustanovama u vođenju politike razvoja kinematografije i ostvarivanja razvojnih prioriteta.

5. SUZBIJANJE NELEGALNOG PREUZIMANJA I KORIŠĆENJA KINEMATOGRAFSKIH DJELA

Piraterija i nelegalno korišćenje kinematografskih djela je problem koji je dobrim dijelom posljedica nedostatka bioskopa i zastarjele infrastrukture u prikazivačkoj djelatnosti. S druge strane, razvoj novih digitalnih tehnologija (torrenti, streaming...), olakšava i povećava dostupnost kinematografskih djela velikom broju korisnika, na nelegalan način. Piraterija je globalni fenomen, za koji se u kontinuitetu traže modeli limitiranja i iskorjenjivanja. Na ovaj način se na svjetskom nivou godišnje gube milijarde eura i ukida veliki broj poslova u audiovizuelnom sektoru.

Piraterija u Crnoj Gori utiče na gubitak ekskluzivnosti televizijskih emitovanja kinematografskih djela, limitira djelatnost njihovog iznajmljivanja ili kupovine na zahtjev, a kreira i nepovoljan ambijent u odnosu na ekonomske benefite po osnovu prava na korišćenje autorstva.

Situacija sa nelegalnim prometom kinematografskih djela u Crnoj Gori i regionu je u fokusu i međunarodnih organizacija koje prate ovu djelatnost. Iako ne može biti iskorijenjena, neophodno je kreirati ambijent koji će razvijati pravilne navike konzumenata, prije svega mlađe publike, spram kinematografskih djela. Prema jednom istraživanju o filmskoj pirateriji u 2017. godini je u Crnoj Gori bilo 10,78 miliona posjeta piratskim sajtovima, odnosno 27,79 po internet korisniku (ukupno 388 057 internet korisnika). Od ukupnog broja posjeta, 48,8% neovlašćenog korišćenja je realizovano preko tzv. „public torrent-a“; 35,9% preko „web streaming-a“; 14,1% preko direktnog „web download-a“ i svega 1,6% posredstvom „private torrent-a“.

Sadržaji se neovlašćeno preuzimaju u najvećoj mjeri na desktop računarima, 65,98%, a preko mobilnih uređaja 34,02%. Navedeni podaci su alarmantni i pozivaju na širi dijapazon aktivnosti kako bi se limitirao nelegalni promet kinematografskih djela. Oni, takođe, ukazuju i na navike crnogorske potencijalne publike, koje valja uzimati u obzir pri kreiranju novih politika.

Istovremeno, navedeni podaci upućuju i na izuzetno interesovanje internet korisnika za kinematografska djela, a veliki dio naslova otpada na one filmove koji nijesu u ponudi u bioskopima ili na nekoj od VOD platformi u Crnoj Gori, čime se stiče utisak o postojanju jedne potencijalne publike za tzv. nezavisne filmove. Tim podacima opravdavaju se potrebe za uspostavljanjem bioskopa koji će ponuditi i filmove ne-holivudske proizvodnje.

6. MEĐUNARODNA SARADNJA I PROMOCIJA

Svijest o razvoju kinematografskog sektora, kao i progresivno prožimanje s regionalnim kinematografijama, ukazuju na neopodnost daljih integracija ove oblasti u šire

regionalne, evropske i svjetske okvire. Učešće u mnogim evropskim i regionalnim filmskim fondacijama i inicijativama omogućava crnogorskom kinematografskom sektoru i njegovim poslenicima viši stepen mobilnosti, diversifikaciju finansijskih izvora, podizanje kapaciteta, postizanje visokog stepena vizibiliteta, kao i cijeli niz više ili manje mjerljivih benefita.

Učešće u međunarodnim filmskim/audiovizuelnim programima i fondacijama doprinosi internacionalizaciji svih faza realizacije filmskog projekta od razvoja scenarija i projekta, preko produkcije, sve do promocije i distribucije kinematografskih djela.

Posljednjih godina ulažu se veliki naponi u promociju kinematografije. Od 2011. godine Crna Gora ima svoj štand na marketu Kanskog filmskog festivala u okviru Paviljona Jugoistočne Evrope (zajedno sa Bosnom i Hercegovinom, Bugarskom, Kiprom, Hrvatskom, Makedonijom, Slovenijom i Srbijom), što je uveliko doprinijelo povećanju vidljivosti našeg filmskog sektora u svijetu.

Crnogorski producenti i reditelji su prisutni i na drugim marketima, poput Cinelinka na Sarajevo film festivalu, Balkan Film Marketu u Tiranu, Pitching forumu u Lećeu, Sofia Film Meetings u Bugarskoj i dr.

Filmski centar Crne Gore je potpisao sporazum o saradnji sa marketom When East Meets West u Trstu, na osnovu kojeg je 2018. godine obezbijeđeno učešće i predstavnika crnogorskog kinematografskog sektora. Ostvarena je i saradnja sa Zagreb film festivalom, koja je rezultirala programom predstavljanja mladih autora iz Crne Gore pod nazivom "Focus Montenegro".

Crnogorsku filmsku scenu danas čine autori različitih filmskih estetika, počevši od onih čiji su filmovi imali značajne rezultate na lokalnim i regionalnim blagajnama, preko art-house filmova, debitantskih žanrovskih ostvarenja i drugih. Posebno treba istaći učešće crnogorskih filmova na svjetskim festivalima, na kojima ostvaruju izuzetne uspjehe i dobijaju veoma dobre kritike. Jedna od veoma važnih stvari za razvoj i povećanje vidljivosti crnogorske kinematografije na internacionalnoj sceni, jeste i činjenica da od 2013. godine Crna Gora prijavljuje filmove za nagradu Američke akademije filmske umjetnosti i nauke – Oskar, u kategoriji za najbolji strani film.

Posebno je važno spomenuti uspjehe mladih filmskih autora koji su sa svojim kratkim filmovima u prethodnih nekoliko godina ostvarili zapažene rezultate na filmskim festivalima u inostranstvu. Takođe, u posljednjih nekoliko godina, projekti mladih crnogorskih autora bivaju prepoznati od strane različitih međunarodnih fondova, radionica i treninga. Pored učešća u Talent Campusu Sarajevo Film Festivala u kojem je bio prisutan izvjestan broj mladih producenata, reditelja, scenarista i glumaca, posebnu pažnju je skrenulo izdanje Talent Campus-a na Berlinskom filmskom festivalu iz 2017. godine na kojem je izabrano četiri predstavnika iz Crne Gore (dvije producentkinje i dva reditelja), što je više od ukupnog broja predstavnika iz svih zemalja bivše Jugoslavije.

Crnogorski projekti su redovno birani na Cinelink Pitching Forumu Sarajevo Film Festivala, ali i na drugim radionicama poput Midpoint, Script Station Berlinale, Jerusalem Film Lab-a, MFI Script Lab, itd.

6.1. Članstvo u međunarodnim organizacijama

Tokom proteklih godina Crna Gora je postala članica vrlo značajnih asocijacija, organizacija i korisnik programa Evropske unije, a sve u cilju potpune integracije filmskog sektora u evropske tokove. U tom smislu, posebno ističemo članstvo u sljedećim organizacijama i programima:

- **European Audiovisual Observatory (EAO)** - Osnovana 1992. godine u Strazburu, Evropska audiovizuelna opservatorija bavi se prikupljanjem, obradom i

objavljivanjem statističkih podataka u oblasti audiovizuelnog sektora država članica i jedini je centar te vrste u Evropi. Pruža komparativni pregled evropske audiovizuelne industrije iz 41 zemlje, kao i detaljnu analizu nacionalnih i regionalnih industrija. Crna Gora je članica EAO od 2012. godine preko Agencije za elektronske medije, a od 2018. godine naš predstavnik u ovoj organizaciji je Filmski centar Crne Gore.

- **European Film Promotion (EFP)** - Osnovana 1997. godine, kao neprofitna organizacija, Evropska filmska promocija je prerasla u vodeću međunarodnu promotivnu mrežu uz članstvo 38 subjekata, koji predstavljaju 37 evropskih zemalja – od Portugala na zapadu, do Gruzije na istoku. EFP predstavlja raznolike interese svojih članova kroz niz inicijativa koje se realizuju na prestižnim međunarodnim festivalima i tržištima širom svijeta. Crna Gora je članica ove organizacije od 2013. godine. Do sada je dvoje producenata učestvovalo u platformi "Producers on the Move" na Kanskom filmskom festivalu, a koristimo i druge programe, kao što je *Special Oscars Screenings in LA*, u cilju prezentacije i promocije nacionalnih crnogorskih kandidata za nagradu Oskar u kategoriji *Najbolji strani film* u Los Anđelesu tokom Američkog filmskog marketa.
- **Creative Europe / MEDIA** – Crna Gora je članica EU programa Kreativna Evropa od 2014. godine, a od 2015. godine, na osnovu Sporazuma o punom učešću u tom Programu dostupan nam je i potprogram MEDIA, koji je namijenjen pružanju finansijske podrške razvoju, distribuciji i promociji evropskih filmova, kao i audiovizuelnoj industriji. Potprogramom MEDIA podržavaju se djela sa evropskom dimenzijom; njeguju nove tehnologije, omogućava evropskim filmovima i audiovizuelnim djelima (igrani filmovi, tv drame, dokumentarci i novi mediji) pronalaženje novih tržišta izvan nacionalnih i evropskih granica, a takođe finansiraju obuke profesionalaca, šeme razvoja publike, festivali. Implementacija ovog potprograma realizovana je posredstvom MEDIA deska koji je radio pri Ministarstvu kulture do 2018. godine, kada prelazi pod okrilje Filmskog centra, shodno praksi drugih zemlja regiona. Crnogorski kinematografski sektor bilježi trend rasta u korišćenju fondova potprograma MEDIA, kako za distribuciju, tako i u kategoriji razvoja pojedinačnih filmskih projekata (igrani film "Posle zime" Ivana Bakrača, 2017. godine dobio je podršku u iznosu od 30.000 eura, kao prvi crnogorski filmski projekat).

Tabela: Podrška/visina sredstava opredijeljenih od strane MEDIA potprograma:

Godina	Kategorija	Iznos (€)
2015	Distribucija	9.000,00
2016	Distribucija	36.000,00
2017	Distribucija + Razvoj projekata	60.000,00
UKUPNO za tri godine²	Sve kategorije	105.000,00

² Ukupan iznos od dana učlanjenja 2015. godine zaključno sa 31.12.2017.

- **SEE Cinema Network** - Mreža kinematografija Jugoistočne Evrope osnovana je 2000. godine od strane predstavnika 11 zemalja. Mreža ima za cilj razvijanje saradnje između filmskih profesionalaca zemalja članica. U tu svrhu, mreža podržava razvoj internacionalnih koprodukcija (igrani filmovi) i proizvodnju kratkometražnih filmova (koje dijelom finansira). SEE CINEMA NETWORK organizuje događaje usmjerene ka promovisanju filmova u zemljama članicama. Ovo obuhvata prezentaciju Balkan programa na raznim nacionalnim festivalima koji se održavaju u zemljama članicama mreže i organizovanje nedjelje posvećene nacionalnoj kinematografiji jedne zemlje u drugoj zemlji članici. Mreža, uz to, ima za cilj razvijanje saradnje sa drugim sličnim regionalnim mrežama, kao i sa zemljama u okruženju. Filmski centar Crne Gore je postao član ove mreže u novembra 2017. godine.
- Učlanjenje u potporni fond Savjeta Evrope **Eurimages** je za filmsku zajednicu u Crnoj Gori jedan od najznačajnijih događaja kojim bi se kompletirao cijeli sistem mehanizama u kreiranju pravog ambijenta za filmsku produkciju i kinematografiju uopšte, ali je i neophodan činilac u daljem razvoju profesionalnih karijera i dosezanju evropskog nivoa u standardima. Za crnogorsku kulturu i kinematografiju to je dodatni činilac dalje integracije i razvijanja saradnje. U toku je proces učlanjenja Crne Gore u Eurimages. Paralelno je pokrenuta procedura za ratifikaciju revidirane verzije Konvencije Savjeta Evrope o kinematografskoj koprodukciji.

7. FINANSIRANJE KINEMATOGRAFIJE

Izvori prihoda za finansiranje kinematografije su jedna od osnovnih pretpostavki njenog razvoja. Polazeći od takvog stanovišta zajednička je karakteristika svih evropskih zemalja da se sredstva za ovu oblast kulture obezbjeđuju iz različitih izvora. Prije svega, sve zemlje Evrope iz državnih budžeta izdvajaju sredstva za kinematografiju. U odnosu na podatke Evropske audiovizuelne opservatorije, državni izvori su najznačajnija komponenta prihoda za kinematografiju i čine 54% od ukupnih prihoda koji se u Evropi izdvajaju za ovu oblast. Drugi najznačajniji izvor čine televizijski emiteri uključujući kablovske, satelitske, digitalne i druge distributere audiovizuelnih usluga - 28% ukupne sume koja se u cijeloj Evropi izdvaja za kinematografiju. Pored tih zajedničkih praksi, u nekim državama se dodatna sredstva za kinematografiju obezbjeđuju i od bioskopskih prikazivača, Lutrije i sl.

Dakle, očigledno je da se u svim evropskim zemljama traže pored državnih i drugi izvori finansiranja kinematografije. Slijedeći takvu praksu, Zakonom o kinematografiji Crne Gore predviđaju se izdvajanja za kinematografiju iz različitih izvora: budžet Crne Gore i budžeti lokalnih samouprava; sredstva koja se ubiraju putem filmskog fonda; sredstva od producenata, bioskopskih prikazivača, iz međunarodnih fondova i od donacija.

7.1. Finansiranje kinematografije iz državnog budžeta

Crna Gora je među malobrojnim zemljama Evrope u kojima je procenat izdvajanja za kulturu utvrđen Zakonom o kulturi, što predstavlja izuzetno pozitivno iskustvo i ilustruje posvećen odnos države prema ovoj oblasti društvenog života.

Iz državnog budžeta se na godišnjem nivou za kulturu izdvajaju sredstva po stopi od 2,5% od tekućeg budžeta, a pored finansiranja aktivnosti Ministarstva kulture, ta sredstva uključuju i finansiranje 12 nacionalnih ustanova kulture i jednog organa državne uprave.

U odnosu na ukupan budžet 2018. godine koji za kulturu iznosi 21.590.841,00 eura, za oblast kinematografije, uključujući i njoj komplementarne djelatnosti, izdvaja se nešto oko 4,2% ukupnog budžeta, odnosno nominalno oko 900.000 eura iz kojih se finansiraju aktivnosti iz oblasti savremenog stvaralaštva, odnosno rad Filmskog centra Crne Gore, festival od posebnog značaja za kulturu i ostali filmski festivali, međunarodna saradnja i učešće u međunarodnim programima (kontribucije), te određeni projekti edukacije, promocije, publikovanja stručne literature i sl.

Dakle, činjenica je da se iz državnog budžeta za kinematografiju izdvaja nedovoljno sredstava, a ako tome dodamo i konstatacije iz prethodnih poglavlja, koje se tiču ulaganja u filmsku proizvodnju, kao najznačajnijeg kinematografskog segmenta, jasni su razlozi zbog kojih se filmske produkcije/koprodukcije ne realizuju poželjnom dinamikom.

Kao mogućnost za povećanje finansijskih ulaganja u kinematografiju ostaju alternativni izvori, odnosno obezbjeđivanje namjenskih sredstava iz vanbudžetskih prihoda. Iz tih razloga, Zakon o kinematografiji uspostavlja filmski fond u koji će se prikupljati sredstva za finansiranje javnog interesa u kinematografiji.

7.2. Namjenski izvori finansiranja kinematografije

Koristeći komparativna evropska iskustva da se pored državnog budžeta uspostave i drugi izvori za finansiranje kinematografije, Zakonom o kinematografiji ustanovljeni su namjenski izvori prihoda, tzv. Filmski fond. Za realizaciju ovog modela prikupljanja namjenskih prihoda, Zakonom je propisana obaveza pravnim i fizičkim licima koja se bave djelatnostima prometa, distribucije, prikazivanja, iznajmljivanja, satelitskog i internet prenosa i distribucije kinematografskih djela, da izdvajaju sredstva za filmski fond u cilju finansiranja poslova od javnog interesa u kinematografiji.

Prema propisanoj obavezi sredstva za filmski fond se obezbjeđuju iz ostvarenog godišnjeg prihoda utvrđenih pravnih i fizičkih lica, koja na direktan ili indirektan način koriste kinematografska djela ili omogućavaju pristup korišćenju tog djela, i to: javni servis i komercijalni emiteri sa nacionalnom pokrivenošću; operatori pružanja usluga kablovske, satelitske i internet distribucije radio i televizijskog programa; bioskopski prikazivači; operatori javnih komunikacijskih mreža, uključujući operatore pristupa internetu; pružaoci usluga iznajmljivanja kinematografskih djela na zahtjev. Zakon propisuje i različite stope izdvajanja koje se kreću u rasponu od 0,2 do 5%, kao i način ubiranja sredstava i njihovog korišćenja. U tom kontekstu, Zakon utvrđuje dužnost obveznika izdvajanja sredstava za filmski fond da, nakon izrade završnog računa, Filmskom centru Crne Gore dostave podatke o ostvarenom godišnjem prihodu koji predstavlja osnovicu za obračun naknade, a uplata sredstava se vrši nakon donošenja rješenja kojim se utvrđuje visina godišnje obaveze primjenom propisane osnovice i procenta naknade.

Implementacija ove obaveze vezuje se za početak rada Filmskog centra Crne Gore, tako da se postupak prikupljanja sredstava za filmski fond sprovodi od 2017. godine. Prema podacima o приходima, godišnji nivo ukupnog izdvajanja biće oko 500.000 eura, a za 2016.godinu već je naplaćeno preko 85% tih sredstava. Navedena sredstva biće namijenjena za realizaciju Nacionalnog programa.

7.3. Podsticajne mjere za snimanja u Crnoj Gori

Zakon o kinematografiji iz 2015. godine uvodi podsticajne mjere, koje se odnose na pravo producenta na povraćaj dijela sredstava utrošenih u Crnoj Gori za proizvodnju

kinematografskog djela, pod uslovom da nijesu obezbijedena iz državnog budžeta. Pod propisanim uslovima, producent može da ostvari pravo na povraćaj 20% kvalifikovanih troškova, koji se utvrđuju u odnosu na kulturni sadržaj kinematografskog djela, doprinos ljudskih potencijala i korišćenje proizvodnih kapaciteta Crne Gore. Listom kvalifikovanih troškova koji se priznaju kao osnovica za povraćaj, obuhvaćeni su troškovi nastali i isplaćeni pravnim i fizičkim licima na teritoriji Crne Gore, po osnovu izvršenih usluga, upotrebom lokacija, isplatama honorara članovima ekipe koji su državljani Crne Gore.

Povraćaj sredstava nema karakter poreskog povraćaja, a predviđen je i niz drugih uslova koje producent mora prethodno da ispuni da bi ostvario pravo na realizaciju ove podsticajne mjere (pored ostalog i da je snimajući u Crnoj Gori potrošio najmanje 100.000 eura, te da je izmirio sve obaveze po osnovu poreza i doprinosa).

Uslovi i postupak realizacije ove obaveze propisani su Uredbom o bližim kriterijumima, načinu i postupku za ostvarivanje prava na povraćaj dijela sredstava utrošenih za proizvodnju kinematografskog djela ("Sl. list CG" br. 54/17), dok je njena implementacija u nadležnosti Filmskog centra, odnosno ovlašćene Komisije. Sredstva za povraćaj obezbjeđuju se u budžetu organa državne uprave nadležnog za poslove finansija.

Ova mjera već godinama egzistira u mnogim zemljama i u regionu. Njihova pozitivna iskustva pokazuju da se njenim sprovođenjem ostvaruju značajni ekonomski benefiti za državu, obezbjeđuje upošljavanje kinematografskog kadra različitih zvanja i zanimanja, doprinosi boljoj valorizaciji atraktivnih lokacija za snimanja i većoj iskorišćenosti turističkih potencijala.

Dakle, efekti sprovođenja ove mjere utiču ne samo na filmski sektor, već doprinose i boljem korišćenju ukupnih privrednih kapaciteta jedne zajednice. Primjera radi, filmske ekipe obično koriste smještajne kapacitete u vansezonskom periodu (low season), što utiče na produženje aktivnosti hotelskog sektora. Takve ekipe često čini preko 100 članova, a top menadžment, autorska i glumačka ekipa, zakupljuju najskuplje apartmane i koriste najluksuznije prateće sadržaje (jahte, helikopteri, kazino,...).

Ovakvi projekti, takođe, predstavljaju i jedan vid besplatne reklame za državu, u najširem medijskom prostoru. Podsjetićemo i ovom prilikom na opštepoznati doprinos turističkoj ekspanziji Dubrovnika zahvaljujući snimanju serije «Igre prijestola» i filma «Ratovi zvijezda».

Crna Gora je odavno prepoznata kao atraktivna destinacija za snimanje filmova, ali za ekonomsku valorizaciju te okolnosti, do 2017. godine nije bilo zakonskog osnova, iako su u tom periodu snimane značajne inostrane produkcije: «Brothers Bloom» Rajana Džonsona (Petrovac i Boka Kotorska), «Koriolanus» Rejfa Fajnsa (Kotor), «The Big Picture» Erika Lartigaua (Podgorica, Kotor, brodogradilište Bijela, obale Crne Gore), «November Man» Rodžera Donaldsona (Perast i Herceg Novi), TV serija «The Last Panthers» (Grahovo, Rijeka Crnojevića, izbjegličko naselje na Vrelima Ribničkim), «Papillon» Mihaela Noera (Kotor, Nikšić). Iz tih razloga, do sada nije postojalo ni organizovano učešće crnogorskog kinematografskog sektora u tim aktivnostima. Istovremeno ne postoje ni precizni podaci o tome koliko su inostrane ekipe trošile sredstava po ovom osnovu i kakve ekonomske efekte imaju inostrana snimanja na naš privredni i turistički sektor.

O značaju ove mjere svakako svjedoče podaci iz zemalja okruženja, u kojoj se ona primjenjuje godinama. Pozitivna iskustva njene primjene, iniciraju povećanje procenta na povraćaj, tako da danas Slovenija nudi 25%, kao i Srbija, na Malti može da se dobije do 27%, a na Kipru čak 35% kvalifikovanih troškova.

Privlačenje inostranih ekipa za snimanja u Crnoj Gori podrazumijeva veliki broj aktivnosti, prije svega na promociji lokacija, ali i ukupnih kinematografskih i drugih

kapaciteta. U narednom periodu ovom pitanju će se posvetiti posebna pažnja, u cilju jačanja ukupne infrastrukture i kadrovskih kapaciteta u ovoj oblasti.

Kompleksnost ovih poslova referiše na intersektorsku saradnju, posebno sa turističkim organizacijama, hotelijerima, umjetničkim akademijama, preduzetnicima i drugim subjektima koji se bave uslužnim djelatnostima. U tom kontekstu, već tokom 2018. godine biće objavljena publikacija “Crna Gora: Filmska destinacija” u okviru programa “Kreativna Crna Gora” kojom će i zvanično početi intenzivnija promocija crnogorskih filmskih lokacija. Objavljivanje publikacije biće praćeno i pokretanjem web-sajta “Film in Montenegro”.

8. OCJENA STANJA SA PREDLOGOM MJERA

Na osnovu pokazatelja iz ovog strateškog dokumenta, evidentno je sljedeće:

- Kinematografija je kompleksna oblast kulture, koja pored kreativnih i umjetničkih kapaciteta, ima i ekonomske potencijale, pa joj je zbog toga neophodan promišljen, sistematičan i dinamičan razvoj, u interesu cijele zajednice.
- Dobri uslovi za razvoj kinematografije stvoreni su donošenjem Zakona o kinematografiji 2015. godine, i osnivanjem odnosno početkom rada nacionalne ustanove kulture Filmski centar Crne Gore, 2017. godine. Ujedno se može konstatovati da je normativni i institucionalni okvir u oblasti kinematografije zadovoljavajući.
- Posebnu ulogu u zaštiti i očuvanju filmskog nasljeđa, kao i promociji crnogorske i svjetske filmske baštine, ima Crnogorska kinoteka i njeni fondovi.
- Evidentno je da je za crnogorske finansijske, kadrovske i tehničke uslove, u protekloj deceniji iz državnog budžeta obezbijedena održivost sektora filmske proizvodnje i koprodukcione saradnje. Međutim, u odnosu na ukupne rezultate, mora se konstatovati činjenica nedovoljnog izdvajanja sredstava za filmsku produkciju, na što referiše i loša dinamika realizacije filmskih projekata.
- Analiza tematskog fokusa nove crnogorske kinematografije ukazuje na estetsku raznovrsnost sa dominantnim autorsko-umjetničkim pristupom, a uz evidentan nedostatak filmova epohe, filmova iz crnogorskog kulturno-istorijskog konteksta, filmova za djecu i mlade, kao i televizijskih filmova i serija.
- Institucionalna organizacija proizvodnje filmova bilježi za crnogorske prilike veliki broj producenstkih kuća, kojih danas u Crnoj Gori ima 30 registrovanih za proizvodnju filmova i drugih audiovizuelnih djela.
- Osim atraktivnih lokacija za snimanja ne postoje drugi preduslovi za cjelovitu filmsku proizvodnju, pa se tako snimanje filmova realizuje iznajmljivanjem tehnike iz zemalja regiona, gdje se obavlja i postprodukcija. Takođe, veliki nedostatak predstavlja i to što u Crnoj Gori ne postoji filmski studio. Kada se sve navedene činjenice uzmu u obzir, konkurentnost crnogorske kinematografije u regionu i šire je znatno limitirana.
- Distribucija, kao kinematografska djelatnost koja obezbjeđuje ekonomsku valorizaciju filmskog djela je takođe nerazvijena. U Crnoj Gori postoji samo jedno privredno društvo koje se bavi tom djelatnošću i jedna nevladina organizacija. Ako se zna kakvu ulogu distributeri imaju u promociji kinematografije i kreiranju prikazivačke politike, ovom segmentu u narednom periodu treba posvetiti posebnu pažnju.
- Nepovoljna je situacija i u prikazivačkoj djelatnosti. Iako postoji dobar institucionalni okvir za bioskopsko prikazivanje filmova u svakoj crnogorskoj opštini, zastarjela tehnika utiče na to da se ovaj segment rada opštinskih ustanova kulture (centri za kulturu), pri kojima bioskopi posluju, realizuje samo povremenim projekcijama. Ipak, rezultati poslovanja i broj prodatih ulaznica u

dva multipleksa pokazuju da interes publike za prikazivanjem filmova postoji. Zbog toga će u narednom periodu posebna pažnja biti posvećena digitalizaciji svih bioskopa u Crnoj Gori.

- Filmski festivali imaju važnu ulogu u širenju filmske kulture, razvoju publike, kreiranju estetskih kriterijuma. Iako zemlja sa najmanjim brojem filmskih festivala u regionu, Crna Gora u ovoj oblasti bilježi programsku i žanrovsku raznovrsnost, uz zadovoljavajuću regionalnu zastupljenost.
- Montenegro film festival u Herceg Novom je najznačajniji filmski festival u Crnoj Gori, koji ima status od posebnog značaja za kulturu. No, bez obzira na unapređenje produkcionog nivoa i podizanje programskog i umjetničkog kvaliteta, koji su ostvareni tokom prethodnih nekoliko godina i nakon dodjele navedenog statusa, njegovo institucionalno utemeljenje usporava dalji razvoj. U tom kontekstu, njegova dalja institucionalna izgradnja i reorganizacija biće projektovana kao strateška obaveza Ministarstva, opštine i kinematografskog sektora.
- Pregled proizvedenih filmova u Crnoj Gori ukazuje na limitirano učešće žena na autorskim pozicijama. Zbog toga će ovo pitanje u narednom periodu imati poseban tretman, a u skladu sa međunarodnim trendovima koji su na ovom polju sve intenzivniji.
- U narednom periodu intenziviraće se intersektorska saradnja u cilju jačanja filmske pismenosti i kulture, posebno kod mlađe populacije.
- U cilju unapređenja ukupnog stanja u oblasti kinematografije i cjelovitog korišćenja kinematografskih kapaciteta, treba jačati saradnju javnog i nezavisnog sektora, posebno putem različitih modela podrške strukovnim udruženjima i organizaciji za kolektivnu zaštitu autorskih prava.
- Nelegalno korišćenje kinematografskih djela predstavlja veliki globalni problem koji je prisutan i u Crnoj Gori. Namjenska istraživanja ukazuju na izuzetno visok procenat neovlašćenog korišćenja kinematografskih djela od strane internet korisnika. U cilju suzbijanja ovog problema, neophodno je jačati postojeće mehanizme zaštite i djelovati sistematično na polju edukacije o značaju ovog pitanja.
- U oblasti međunarodne saradnje i promocije crnogorska kinematografija bilježi izuzetno značajan rezultat. Crna Gora je postala članicom najznačajnijih programa Evropske unije, kao i mnogih međunarodnih asocijacija, fondacija, mreža. U narednom periodu fokus će biti na učlanjenju u EURIMAGES.
- Crnogorske filmske produkcije i autori postaju sve prisutniji i prepoznatljiviji na međunarodnoj sceni, sa značajnim rezultatima ostvarenim na referentnim međunarodnim manifestacijama i festivalima. Zbog toga je neophodno dalje intenziviranje aktivnosti na promociji i prezentaciji crnogorske kinematografije kroz različite modele podrške i posebne podsticajne mjere, uključujući i nagrade za ostvarene rezultate.
- Različiti izvori finansiranja kinematografije, sa posebnim akcentom na vanbudžetska sredstva filmskog fonda i podsticajne mjere za inostrana snimanja u Crnoj Gori, dobar su model podrške ovom sektoru, koji obezbjeđuje njegov dalji razvoj. Međutim, nedovoljna razvijenost svih kinematografskih segmenata, uz činjenicu da se radi o izuzetno skupom kulturnom proizvodu, nameće potrebu pronalaženja novih izvora finansiranja. U odnosu na različito i brojno učešće naše zemlje u međunarodnim programima saradnje, u narednom periodu je neophodno intenzivirati aktivnosti na podizanju nivoa učešća i korišćenja međunarodnih fondova.

9. RAZVOJNI CILJEVI I PRIORITETI

U interesu jačanja i daljeg unapređenja kinematografskog sektora u cjelini, u narednom petogodišnjem periodu sprovodiće se mjere i aktivnosti, čijom implementacijom će se obezbijediti ostvarivanje razvojnih ciljeva i prioriteta. Projekcija mjera i aktivnosti obuhvaćena je godišnjim akcionim planovima. Akcioni plan za implementaciju aktivnosti u 2018. godini je sastavi dio Nacionalnog programa.

CILJ 1. JAČANJE PRAVNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA

Prioritet 1. Jačanje pravnog okvira

Mjere:

- Inoviranje zakonodavnog okvira u skladu sa evropskom pravnom tekovinom;
- Izrada podzakonskih akata;
- Primjena propisa koji se odnose na statističku bazu podataka.

Prioritet 2. Jačanje institucionalnog modela

Mjere:

- Analiza organizacione strukture po kinematografskim sektorima;
- Reorganizacija festivala sa statusom od posebnog značaja za kulturu.

CILJ 2 – UNAPREĐENJE KINEMATOGRAFSKIH DJELATNOSTI I OBIMA PRODUKCIJE

Prioritet 1. Unapređenje proizvodnje kinematografskih djela

Mjere:

- Reorganizacija sektora proizvodnje kinematografskih djela;
- Podrška filmskoj produkciji na osnovu javnog konkursa;
- Jačanje koprodukcione saradnje;
- Ustanovljavanje novih konkursa podrške produkciji filmova od posebnog značaja za crnogorsku kulturu, novih tehnologija i savremenog izraza i televizijskim projektima;
- Podrška mladim i talentovanim filmskim autorima i deficitarnom kadru;
- Izrada elaborata opravdanosti izgradnje filmskog studija.

Prioritet 2 Unapređenje sektora distribucije

Mjere:

- Podsticanje organizovanja aktivnih crnogorskih distributerskih kompanija;
- Uspostavljanje sistema stimulacije distributerskih kompanija prema rezultatima distribucije domaćih filmova i filmova od posebnog značaja.

Prioritet 3 Unapređenje prikazivačke djelatnosti

Mjere:

- Izrada izvještaja o stanju u oblasti javnog prikazivanja kinematografskih djela;
- Izrada i sprovođenje plana i programa digitalizacije bioskopa u Crnoj Gori kao i uvođenje obavezne elektronske karte;
- Ustanovljavanje podsticajnih mjera za bioskopske prikazivače za aktivnosti afirmacije kinematografskih djelatnosti, s posebnim akcentom na promociju crnogorskih filmova;
- Povećanje dostupnosti kinematografskih djela osobama sa invaliditetom;

- Uspostavljanje bioskopske mreže.

CILJ 3 VALORIZACIJA KINEMATOGRAFSKE BAŠTINE

Prioritet 1 – Popularizacija i afirmacija filmskog nasljeđa

Mjere:

- Unapređenje prostorne i tehničke infrastrukture za rad Crnogorske kinoteke;
- Realizacija projekata promocije i prezentacije filmskih fondova i zbirki u kulturne, naučno-istraživačke, obrazovne i druge nekomercijalne svrhe u zemlji i inostanstvu;
- Ažuriranje obaveze dostavljanja filmskih kopija prema Zakonu o kinematografiji.

CILJ 4 UNAPREĐENJE KOMPLEMENTARNIH DJELATNOSTI

Prioritet 1 – Doprinos razvoju filmskih festivala

Mjere:

- Analiza programskih, produkcionih i umjetničkih standarda filmskih festivala u Crnoj Gori;
- Podrška filmskim festivalskim izdanjima u cilju podizanja standarda i kontinuiranog djelovanja;
- Edukacija festivalskih producenata o mogućnostima međunarodne saradnje u ovoj oblasti i boljeg korišćenja međunarodnih fondova.

Prioritet 2 - Podizanje svijesti o značaju rodne ravnopravnosti u filmskoj industriji

Mjere:

- Implementacija međunarodnih standarda i pozitivnih međunarodnih praksi u svrhu podizanja svijesti i postizanja rodne ravnopravnosti u crnogorskoj kinematografiji;
- Podrška projektima i istraživačkim inicijativama koji promovišu veću zastupljenost žena u filmskoj industriji.

Prioritet 3 – Unapređenje filmske edukacije i razvoj publike

Mjere

- Intersektorska saradnja u cilju izrade plana filmske pismenosti, radi stvaranja uslova za potpunije izučavanje filma u obrazovnom procesu, kao i njegove promocije u okviru vannastavnih aktivnosti;
- Implementacija pozitivnog evropskog iskustva i praksi;
- Realizacija projekata promocije kinematografskog nasljeđa u osnovnim i srednjim školama;
- Izdavačka djelatnost u oblasti kinematografije.

CILJ 5 SUZBIJANJE PIRATERIJE

Prioritet 1 – Smanjenje broja nelegalnog korišćenja kinematografskih djela

Mjere:

- Analiza tržišta u odnosu na nelegalno korišćenje kinematografskih djela;
- Saradnja sa inspeksijskim organima u cilju sprovođenja mjera zaštite;
- Saradnja sa međunarodnim organizacijama na implementaciji standarda u cilju suzbijanja nelegalnog korišćenja kinematografskih djela.

CILJ 6 MEĐUNARODNA SARADNJA I PROMOCIJA CRNOGORSKE KINEMATOGRAFIJE

Prioritet 1 – Učešće u programima EU i SE

Mjere:

- Realizacija obaveza koje proističu iz članstva Crne Gore u programima saradnje sa EU i SE;
- Učlanjenje u EURIMAGES;
- Kontinuirana realizacija obaveza koje proističu iz članstva u međunarodnim asocijacijama, kojima je crnogorski kinematografski sektor pristupio;
- Pristupanje novim filmskim asocijacijama, mrežama, fondacijama u cilju integracije crnogorske kinematografije u regionalne i međunarodne tokove saradnje.

Prioritet 2 – Promocija crnogorske kinematografije na međunarodnim manifestacijama i festivalima

Mjere:

- Podrška filmskim produkcijama za učešće na međunarodnim manifestacijama i festivalima, kao i plasmanu domaćih filmova;
- Izrada liste prioriternih međunarodnih manifestacija i festivala od značaja za promociju crnogorske kinematografije i filmskih autora;
- Nagrade za filmove i autore koji ostvare uspješne rezultate na kategorizovanim međunarodnim manifestacijama i festivalima;
- Uspostavljanje saradnje između domaćih i međunarodnih filmskih manifestacija i festivala;
- Publikovanje i distribucija materijala sa potencijalima i kapacitetima crnogorske kinematografije.

Prioritet 3 Intersektorska saradnja

Mjere:

- Saradnja sa drugim državnim organima u cilju promocije crnogorske kinematografije;
- Saradnja sa Ministarstvom prosvjete u cilju širenja filmske edukacije i pismenosti;
- Promocija lokacija za snimanje u Crnoj Gori;
- Iniciranje saradnje posredstvom diplomatsko-konzularnih predstavništava u cilju promocije podsticajnih mjera za snimanja u Crnoj Gori;
- Podsticaj unapređenju privatno-javnog partnerstva u realizaciji projekata koji doprinose razvoju kinematografskog sektora i filmske kulture.

CILJ 7 STABILNI IZVORI FINANSIRANJA KINEMATOGRAFIJE

Prioritet 1 – Obezbeđivanje stabilnih izvora prihoda iz budžeta

Mjere:

- Finansiranje Filmskog centra Crne Gore u skladu sa njegovim programskim zadacima;
- Utvrđivanje dodatnih izvora prihoda za finansiranje kinematografije iz opštinskih budžeta, posebno u dijelu digitalizacije bioskopa;
- Obezbeđivanje budžeta za realizaciju obaveze povraćaja dijela kvalifikovanih troškova, utrošenih u Crnoj Gori za proizvodnju kinematografskog djela;
- Razmatranje mogućnosti o uvođenju poreskih olakšica za obavljanje kinematografskih djelatnosti, kao i podsticajnih mjera za sponzore, donatore ili investitore koji ulažu u kinematografiju.

Prioritet 2 - Vanbudžetski izvori prihoda

Mjera:

- Kontinuirano prikupljanje namjenskih sredstava za filmski fond i njegova raspodjela u skladu sa dinamikom realizacije projekata od javnog interesa;
- Edukacija kinematografskog sektora o boljem korišćenju finansijskih benefita iz dostupnih međunarodnih fondova;
- Učešće u međunarodnim projektima saradnje;
- Promocija i prezentacija projekata potencijalnim sponzorima i donatorima.

10. FINANSIRANJE NACIONALNOG PROGRAMA

Finansiranje Nacionalnog programa obezbijediće se u odnosu na već uspostavljene modele finansiranja kulture i činjenicu da je kinematografija od javnog interesa.

Potrebna sredstva za realizaciju propisanih razvojnih prioriteta, obezbijediće se prvenstveno iz filmskog fonda, odnosno naknada pravnih i fizičkih lica koja se bave poslovima prometa, distribucije, prikazivanja, iznajmljivanja, kablovskog, satelistkog i internet prenosa i distribucije kinematografskih djela, kako je to propisano članom 36 Zakona o kinematografiji.

Jedan od izvora finansiranja je svakako i budžet Crne Gore, iz kojeg se za kulturu izdvajaju sredstva u iznosu od 2,5% tekućeg budžeta.

Dodatni izvori prihoda biće i sredstva iz opštinskog budžeta u skladu sa definisanim mjerama i aktivnostima iz Nacionalnog programa, kao i benefiti koje kinematografski sektor ostvari iz međunarodnih fondova, od donacija i sponzora.

Dakle, za realizaciju obaveza koje proizilaze iz Nacionalnog programa, nijesu potrebna dodatna sredstva.

AKCIONI PLAN
ZA SPROVOĐENJE NACIONALNOG PROGRAMA RAZVOJA KINEMATOGRAFIJE 2018–2023.
U 2018. GODINI

U skladu sa Zakonom o kinematografiji, sprovođenje Nacionalnog programa razvoja kinematografije obezbjeđuje se godišnjim akcionim planovima, u kojima su definisane mjere, aktivnosti i izvršiooci projektovanih zadataka.

U Akcionom planu za 2018. godinu planirane su mjere i aktivnosti koje će se sprovoditi u periodu jul-decembar 2018. godine, s obzirom na to da je donošenje Nacionalnog programa razvoja kinematografije Programom rada Vlade planirano za II kvartal.

Obaveze definisane Akcionim planom za 2018. godinu fokusirane su na ostvarivanje sljedećih ciljeva i prioriteta:

- Jačanje pravnog i institucionalnog okvira;
- Unapređenje kinematografskih djelatnosti i obima produkcije;
- Valorizacija kinematografske baštine;
- Unapređenje komplementarnih djelatnosti;
- Suzbijanje piraterije;
- Međunarodna saradnja i promocija crnogorske kinematografije;
- Stabilni izvori finansiranja kinematografije.

Za realizaciju navedenih aktivnosti zaduženi su Ministarstvo kulture, Filmski centar Crne Gore i Crnogorska kinoteka. Ujedno, sve planirane aktivnosti će se finansirati iz tekućih budžeta Ministarstva i navedenih ustanova, kao i uspostavljenih modela finansiranja kinematografije, tako da za realizaciju Akcionog plana u 2018. godini nijesu potrebna dodatna sredstva.

CILJ 1. JAČANJE PRAVNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA

PRIORITET	MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR USPJEHA
Jačanje pravnog okvira	Inoviranje zakonodavnog okvira u skladu sa evropskom pravnom tekovinom	Zakon o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope o kinematografskoj koprodukciji (revidirana)	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore Druge institucije iz oblasti kinematografije i NVO sektor	II kvartal	Usvojen zakon
		Izmjene i dopune Zakona o kinematografiji u skladu s tom Konvencijom		III kvartal	Usvojene izmjene i dopune Zakona o kinematografiji
	Izrada podzakonskih akata	Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Kinematografskog registra	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore Druge institucije iz oblasti kinematografije i NVO sektor	Kontinuitet	Usvojen pravilnik
	Primjena propisa koji se odnose na statističku bazu podataka	Ažuriranje registara koji se vode u oblasti kinematografije	Filmski centar Crne Gore	Kontinuitet	Broj ažuriranih podataka
Jačanje institucionalnog modela	Reorganizacija festivala sa statusom od posebnog značaja za kulturu	Evaluacioni izvještaj o realizaciji Montenegro film festivala u 2018. godini	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore JUK Herceg Fest	IV kvartal	Usvojen izvještaj

CILJ 2. UNAPREĐENJE KINEMATOGRAFSKIH DJELATNOSTI I OBIMA PRODUKCIJE

PRIORITYET	MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR USPJEHA
<p>Unapređenje proizvodnje kinematografskih djela</p>	<p>Podrška filmskoj produkciji na osnovu javnog konkursa</p>	<p>Objavljivanje javnog konkursa u 2018. godini</p>	<p>Filmski centar Crne Gore</p>	<p>III kvartal</p>	<p>Donijeta odluka o podržanim projektima</p>
	<p>Jačanje koprodukcione saradnje</p>	<p>Objavljivanje javnog konkursa u 2018. godini</p>	<p>Filmski centar Crne Gore</p>	<p>III kvartal</p>	<p>Donijeta odluka o podržanim projektima</p>
	<p>Ustanovljavanje novih konkursa podrške produkciji filmova od posebnog značaja za crnogorsku kulturu, novih tehnologija i savremenog izraza i televizijskim projektima</p>	<p>Konstituisanje modela za podršku ovoj vrsti produkcije</p>	<p>Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore</p>	<p>IV kvartal</p>	<p>Usvojena pravila o modelu podrške</p>
	<p>Podrška mladim i talentovanim filmskim autorima i deficitarnom kadru</p>	<p>Finansijska pomoć stručnim usavršavanjima i naučnim istraživanjima u oblasti kinematografije i učešće u evropskim programima saradnje namijenjim edukaciji kinematografskog kadra</p>	<p>Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore</p>	<p>Kontinuitet</p>	<p>Broj podržanih autora</p>

CILJ 3. VALORIZACIJA KINEMATOGRAFSKE BAŠTINE

PRIORITET	MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR USPJEHA
Popularizacija i afirmacija filmskog nasljeđa	Unapređenje prostorne i tehničke infrastrukture za rad Crnogorske kinoteke	Obezbeđivanje uslova za nove prostorne i tehničke kapacitete	Ministarstvo kulture Crnogorska kinoteka Direkcija javnih radova	IV kvartal	Useljenje u novi prostor i nabavka dijela neophodne opreme
	Donošenje plana i programa, i u skladu s njim, realizacija projekata promocije i prezentacije filmskih fondova i zbirki u kulturne, naučno-istraživačke, obrazovne i druge nekomercijalne svrhe	Izrada plana i programa	Ministarstvo kulture Crnogorska kinoteka	IV kvartal	Pripremljen plan i program
	Ažuriranje podataka o obaveznom dostavljanju filmskih kopija	Izrada informacije o realizovanoj/nerealizovanoj obavezi dostavljanja filmskih kopija	Ministarstvo kulture Crnogorska kinoteka	IV kvartal	Pripremljena informacija

CILJ 4. UNAPREĐENJE KOMPLEMENTARNIH DJELATNOSTI

PRIORITET	MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR USPJEHA
Doprinos razvoju filmskih festivala	Podrška filmskih festivalskim izdanjima u cilju podizanja standarda i kontinuiranog djelovanja	Objavljivanje javnog konkursa	Filmski centar Crne Gore	IV kvartal	Donijeta odluka o podršci
	Edukacija festivalskih producenata o mogućnostima međunarodne saradnje u ovoj oblasti i boljeg korišćenja međunarodnih fondova	Organizovanje info-dana o mogućnostima međunarodne saradnje u oblasti kinematografije i korišćenju međunarodnih fondova	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore Desk za Kreativnu Evropu	Kontinuitet	Broj održanih info-dana

Podizanje svijesti o značaju rodne ravnopravnosti u filmskoj industriji	Podrška projektima i istraživačkim inicijativama koji promovišu veću zastupljenost žena u filmskoj industriji	Podrška inicijativama koje promovišu veću zastupljenost žena u filmskoj industriji	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore	Kontinuitet	Broj podržanih inicijativa
Unapređenje filmske edukacije i razvoj publike	Promocija i implementacija pozitivnog evropskog iskustva i praksi	Organizacija info-dana, radionica i predavanja u okviru MEDIA Deska	Filmski centar Crne Gore Desk za Kreativnu Evropu	Kontinuitet	Broj organizovanih info-dana
	Realizacija projekata promocije kinematografskog nasljeđa u osnovnim i srednjim školama	Priprema programa promocije kinematografskog nasljeđa u osnovnim i srednjim školama	Ministarstvo kulture Crnogorska kinoteka Javne obrazovne ustanove	Kontinuitet	Broj realizovanih projekata
	Izdavačka djelatnost	Izrada plana i programa izdavačke djelatnosti	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore Crnogorska kinoteka	Kontinuitet	Broj realizovanih izdanja
CILJ 5. SUZBIJANJE PIRATERIJE					
PRIORITET	MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR USPJEHA
Smanjenje broja nelegalnog korišćenja kinematografskog djela	Analiza tržišta u odnosu na nelegalno korišćenje kinematografskih djela	Istraživanje tržišta u saradnji s međunarodnim organizacijama u ovoj oblasti	Filmski centar Crne Gore Specijalizovane međunarodne organizacije	Kontinuitet	Izrađen godišnji izvještaj

CILJ 6. MEĐUNARODNA SARADNJA I PROMOCIJA CRNOGORSKE KINEMATOGRAFIJE

PRIORITET	MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR USPJEHA
Učešće u programima EU i SE	Realizacija obaveza koje proističu iz članstva Crne Gore u programima saradnje sa EU i SE	Promocija i prezentacija programa EU i SE	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore Desk za Kreativnu Evropu	Kontinuitet	Broj promotivnih aktivnosti
		Učešće kinematografskog sektora u programima EU i SE			Broj prijavljenih i podržanih projekata
	Učlanjenje u EURIMAGES	Realizacija obaveza iz pokrenute procedure za učlanjenje u EURIMAGES	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore	IV kvartal	Učlanjenje u EURIMAGES
Promocija crnogorske kinematografije na međunarodnim manifestacijama i festivalima	Podrška filmskim produkcijama za učešće na međunarodnim manifestacijama i festivalima	Konstituisanje modela podrške promociji filmskih produkcija	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore	IV kvartal	Usvojena pravila
	Izrada liste prioriternih međunarodnih manifestacija i festivala od značaja za promociju crnogorske kinematografije i filmskih autora	Utvrđivanje liste i selekcija prioriternih međunarodnih manifestacija i festivala	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore	IV kvartal	Utvrđena lista

	Nagrade za filmove i autore koji ostvare uspješne rezultate na kategorizovanim međunarodnim manifestacijama i festivalima	Utvrđivanje modela podrške	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore	IV kvartal	Utvrđen model
	Uspostavljanje saradnje između domaćih i međunarodnih filmskih manifestacija i festivala	Pokretanje inicijative za uspostavljanje saradnje	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore Filmski festivali	Kontinuitet	Broj pokrenutih i potpisanih inicijativa
	Publikovanje i distribucija materijala sa potencijalima i kapacitetima crnogorske kinematografije	Štampanje publikacija	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore Druge institucije iz oblasti kinematografije i NVO sektor	Kontinuitet	Broj izrađenih publikacija, obim prezentacije putem interneta i u specijalizovanim filmskim časopisima
Internet prezentacija					
Oglašavanje u specijalizovanim filmskim časopisima					
Intersektorska saradnja	Intersektorska saradnja u cilju promocije crnogorske kinematografije	Saradnja sa Ministarstvom vanjskih poslova i Ministarstvom održivog razvoja i turizma u cilju distribucije materijala o potencijalima i ponudi crnogorskog kinematografskog sektora inostranim producentima, putem diplomatsko-konzularnih predstavništava i međunarodnih sajmova turizma	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore Nadležni državni organi	Kontinuitet	Broj i vrsta distribuiranog materijala

	Promocija lokacija za snimanje u Crnoj Gori	Izrada publikacija, učešće na filmskim marketima, internet prezentacija	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore Kinematografski sektor	Kontinuitet	Broj izrađenih publikacija, obim prezentacije putem interneta i broj filmskih marketa
	Iniciranje saradnje posredstvom diplomatsko-konzularnih predstavnika u cilju promocije crnogorske kinematografije	Revija crnogorskog filma u inostranstvu i drugi oblici prezentacije	Ministarstvo kulture Ministarstvo vanjskih poslova Filmski centar Crne Gore Crnogorska kinoteka	Kontinuitet	Broj realizovanih programa

CILJ 7. STABILNI IZVORI FINANSIRANJA KINEMATOGRAFIJE

PRIORITET	MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR USPJEHA
Obezbjeđivanje stabilnih izvora prihoda iz budžeta	Finansiranje Filmskog centra Crne Gore u skladu sa njegovim programskim zadacima	Usvajanje budžeta Filmskog centra Crne Gore	Ministarstvo kulture Ministarstvo finansija Filmski centar Crne Gore	IV kvartal	Usvojen budžet
	Obezbjeđivanje budžeta za realizaciju obaveze povraćaja dijela kvalifikovanih troškova, utrošenih u Crnoj Gori za proizvodnju kinematografskih djela	Konstituisanje nadležne komisije	Ministarstvo kulture Ministarstvo održivog razvoja i turizma Ministarstvo finansija Filmski centar Crne Gore	III kvartal	Konstituisana komisija
Vanbudžetski izvori prihoda	Kontinuirano prikupljanje namjenskih sredstava za filmski fond i njegova raspodjela u skladu s dinamikom realizacije projekata od javnog interesa	Konstituisanje filmskog fonda i načina korišćenja sredstava	Ministarstvo kulture Ministarstvo finansija Filmski centar Crne Gore	Kontinuitet	Uspostavljen filmski fond i način raspodjele sredstava

	Edukacija kinematografskog sektora o boljem korišćenju finansijskih benefita iz dostupnih međunarodnih fondova	Organizacija info-dana, radionica, stručnih sesija	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore Kinematografski sektor	Kontinuitet	Broj održanih događaja
	Učešće u međunarodnim projektima saradnje	Iniciranje saradnje i partnerstava putem organizovanja zajedničkih sastanaka i ažuriranje liste potencijalnih partnera	Ministarstvo kulture Filmski centar Crne Gore	Kontinuitet	Broj uspostavljenih projekata saradnje